

SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK OKTATÁSÜGYE

A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAI ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
HIVATALOS LAPJA ÉS SZAKFOLYOIRATA

FELELŐS SZERKESZTŐ:

GYÖRGYFY ÁKOS

A VAKSÁGÜGYI RÉSZ SZERKESZTŐJE:

KONRÁD GYÖRGY

BUDAPEST, 1938.

KIADJA: A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAINAK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

Tartalom:

<i>Zsembai Ferenc: Ungvár visszatért!</i>	— — — — —	129
<i>Szép József: A Bárczi-módszer őszinte bírálata</i>	— — — — —	131
<i>Értesítőink</i>	— — — — —	139
<i>Dr. Kepes Pál: A Corti-szerv jelentősége a hallásnál, az újabb kutatások alapján</i>	— — — — —	141
<i>Krug Artúr: Beszédgondozás a siketnéma-intézetek internátusában</i>	— — — — —	150
<i>ifj. Gáspár Árpád: A testnevelés rendszere a siketnémák cserkészeteiben</i>	— — — — —	153
<i>Rédiger Károly: Hospitáljunk!</i>	— — — — —	155
<i>Zsembai Ferenc: Serleg-beszéd az 1938. évi Cházár emlék-ünnepen</i>	— — — — —	157
<i>Örs: Cimerfordítás — megújulás</i>	— — — — —	159
<i>Egyesületi élet. (Az okt. 8-diki választmányi- és szakülés, a nov. 20-diki rendk. közgy. és szakülés, a dec. 11-diki rendkívüli és alakuló közgyűlés)</i>	— — — — —	161
<i>Vegyes</i>	— — — — —	166
<i>Adatok a visszatért magyar Felvidék gyógyped. intézeteiről</i>	— — — — —	170
<i>Herodek Károly: Szegénygondozásba vett vakok jelenlegi helyzete</i>	— — — — —	171
<i>Az épszeművé operált vak csak néz, de nem lát</i>	— — — — —	176

Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesülete.

- Elnök:** Szentgyörgyi Gusztáv kir. orsz. siketnéma-intézeti igazgató, Vác. Távbeszélő: 16.
- Örökös tb. elnökök:** Herodek Károly, Klug Péter, Nagy Péter, Schannen Péter és Völker József.
- Társelnök:** Vollmann János kir. orsz. vakintézeti igazgató, Budapest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.
- Alelnökök:** Wayán Ferenc siketnéma-intézeti igazgató, Sopron. Berinza István vakintézeti tanár, Budapest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.
- Titkár:** Zsembai Ferenc siketnéma-intézeti tanár, Vác.
- Jegyző:** Bíró Sándor siketnéma-intézeti tanár, Vác.
- Pénztáros:** Gáldy Sándor vakintézeti tanár, Budapest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.
- Ellenőr:** Rédiger Károly siketnéma-intézeti tanár, Budapest.
- Számvizsgálók:** Fizáry Bódog, Magyar László, Ujvárosy József.
- A kiadóhivatal vezetője:** Győrffy Pál siketnéma-intézeti tanár, Budapest, VIII., Festetics-utca 3.
- Ügyész:** Schannen Béla dr. ügyvéd, Budapest, XIV., Thököly-út 141.

Ungvár visszatért!

Írta: Zsembai Ferenc.

Amire úgy vártunk, aminek elkövetkezésében úgy hittünk s amit Istenüinktől mindennapi imánkban úgy kértünk, de ami nemrégén még az idő bizonytalanságában ködlött, íme . . . valóra vált: drága Felvidékünk magyarulakta területének nagyobbik része és milliónyi sokat szenvedett derék népe, édes magyar testvéreink visszajöttek a magyar haza öröklő karjai közé. Nemzetünket kevés-szer érte még ily magasztos öröm. Szinte belekábult a lélek a nagy esemény átértésébe. A szív meg alig bír esenedesedni a boldog izgalomban.

A magyar siketnémaoktatás külön is érdekelt ebben az örömben, melyet a Felvidék visszacsatolása magyar lelkünkben felidézett. Elszakított régi intézeteink közül kettő: a jolsvai és az ungvári felszabadult, visszatért. Érzelmileg jómagam Ungvárhoz vagyok fűzve, de azért osztatlan örömmel kiáltom: Dícsőség Istennek! . . . Ungvár visszatért! . . . Jolsva visszatért! . . .

*

Az ungvári siketnémaintézet 1904-ben létesült s a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Urnak 11158/1904. sz. rendelete szerint elsősorban az Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros és Zemplén vármegyék területén, másodsorban pedig az ország bármely vidékén illetőséggel bíró siketnéma kiskorúak képzéshelyéül szolgált.

Istenem! Mit is idéz fel bennem ma ez a rideg, hivatalos hangú megállapítás!? Felidézi a csonkítatlan vármegyéket, az integer Magyarországot, a jólétet, a zavartalan, boldog életet!

Lelkes munka folyt az intézetben, a magyar siketnémaoktatás keleti őrhelyén. Ezt a lelkes munkát értékelte a város, a vármegye s a távolabbi vármegyék közönsége és jóakarátú pártfogásába vette a zsenge palántát. Az intézet anyagi ügyeinek istápolására, mindennemű érdekeinek felkarolására és előmozdítására alakult *igazgató-tanácsban* neves vezető egyéniségeket találunk mindenkor. Az igazgató-tanáccsal karöltve működött a „Siketnémákat Gyámolító Egyesület“, melynek célja volt a siketnémák beiskolázását anyagilag elősegíteni és az intézetből kilépetteket támogatni.

Megállapítható az, hogy minden feltétel megvolt arra, hogy az ungvári intézet eredményes munkát végezzen. És ennek iparkodott is minden tekintetben megfelelni.

Sajnos, azt az építő munkát, mely 1904-ben megindult s 1911-ben már nyolc osztályban folyt, megakasztotta az 1914. évben kitört rettenetes világháború. Ez az ungvári intézettől is megkövetelte az áldozatot. A tanári testület tagjai, kettő kivételével, bevonultak katonának. Nehéz feladatot rótt ez a helyzet az otthonmaradt kartársakra. Intézetünk épületét hadikórház céljaira foglalták le. Növendékeink létszáma leapadt, mert a kárpáti hadszíntér területéről igen sokan nem tudtak bejönni.

A növendékeket szükségből a városban helyezték el. De megtörtént az is, hogy ideiglenesen Debrecenbe szállították őket. Innen csak a zavaró körülmények elmúltával kerültek ismét vissza Ungvárra, amikor az intézet épülete is visszanyerte eredeti rendeltetését. A növendéklétszám ismét kezdett a régihez közeledni. Schulmann Adolf igazgató anyagi tekintetben is megerősítette az intézetet tartó pilléreket. Az ő fáradozásának köszönhető az, hogy egyrésről a meglévő néhány alapítvány összege új alapítványok szerzésével felszaporodott 100.700 koronára, másrésről, hogy jószívű emberek pénzbeli és természetbeni adományai biztosították a növendékek kifogástalan ellátását. Ugy látszott már, hogy zavartalan lesz a további munka. De ekkor jött a nagy csapás! Reánkzúdult a cseh megszállás minden baja és nyomorúsága. Egy tisztességesen viselkedő morva igazgató rövid otléte után tovább működhattunk. A csehek nem tudtak helyünkbe másokat állítani. Nem volt szakképzett emberük. Lelkileg azonban sok csábításnak, pressiónak, majd zaklatásnak, üldöztetésnek voltunk kitéve. Idegzetünket állandó feszültség izgatta akár csak most, amikor szívszorogva lestük a híreket . . . Akkor azonban nem a remény, hanem a kétségbeesés környékezett minket. Nem tudtuk, mi lesz velünk és családukkal . . . És mi kitartottunk becsülettel! Kitartottunk, ameddig csak lehetett, mert ez elemi magyar kötelességünk volt. Szeretettel és igaz nagyrabecsüléssel kell megemlékeznem *Schulmann Adolfról*, az intézet akkori igazgatójáról, akinek fanatikus hite és lángoló hazaszeretete erősített bennünket is elhatározásunkban és kitartásunkban.

1920. februárjában vette át az intézetet a cseh kormány által kinevezett cseh igazgató. Ez mint zsupáni irnok került Ungvárra. Egy hathetes gyorskurzuson tanítói oklevelet szerzett s egy ideig az áll. el. iskolánál működött . . . Végül kinevezték siketnémaintézeti igazgatónak. Ugy tudom, a megszállás egész ideje alatt ő volt ott az igazgató. Elképzelhető, milyen szakmunkát végezhetek a siketnémaoktatásügy terén, mert munkatársai is többé-kevésbé hozzá hasonló képesítésűek voltak. Hallomásom szerint az intézet inkább valami asilum-féle volt.

1924. február 24-én bocsjájtattunk el szolgálatunkból és a „Podkarpatskaja Rus tanítóságának kötelékéből” — mint ahogy elbocsájtó levelünk mondá. Három napra rá pedig az történt, hogy felkérték, tanítsunk az év végéig tovább. Természetesen mint eddig úgy ezután is olyan fizetéssel, amely az oda telepedett csehek fize-

tésének csak egy nyolcada volt. Különös elégtételül szolgál ma is, hogy a cseh tanügyi referens abbeli feltételünket, hogy tanügyi tekintetben csakis a magyar igazgatónak engedelmességekünk és csak tőle fogadunk el utasításokat, kénytelen volt elfogadni. Így működünk a tanév végéig. És azután? . . .

. . . Azután kényszerűtlevél adta kezünkbe a vándorbotot és mi a csónkaházában találunk új otthonra. Vértől szívvel hagyta el Ungvárt, a sok megpróbáltatást szenvedett tanári testület.

A megszállás alatt ott lévő s onnan kiüldözött kartársak: Schullmann Adolf igazgató, Gáspár Árpád, Gresz József, Révész Kálmán, Tamás István, Tóth Árpád, Zsembai Ferenc tanárok és Farkas Erzsébet kézimunkatanítónő voltak.

Hála Istennek, az éjjeli sötétség eloszlott, Ungvárra felragyogott a szebb hajnal, megnyugodtak a sokat zaklatott lelkek . . . És most, amikor a régmúlt történetekről emlékezem, az ungváriakkal együtt boldogan kiáltom én is: „Ungvár visszatért!”

A Bárczi-módszer őszinte bírálata.

Szép József váci [kir. orsz. siketnéma-intézeti tanár előadása, Egyesületünk 1938. okt. 8-án Vácott tartott szakülésén.

Méltóságos Főigazgató Ur!

Mélyen tisztelt Szakülés! Kedves Kartársak!

Egyesületünk igen tisztelt Elnöksége mai szakülésünk egyik tárgyaúl csekélységem előadását tűzte ki. Ezt nyilvánvalóan abból a megfontolásból tette, hogy az elmúlt esztendőben Budapesten megtartott dr. Bárczi-féle átképző, helyesebben ismertető előadásokon megismert s a gyakorlatba átvitt, részben vagy egészben megvalósított új tanítási eljárásunkban szerzett tapasztalatokról próbáljunk itt magunk közt számot adni. Munkánk eredményéről tartunk tehát beszámolót. A bennünk kialakulni készülő vélekedésekről hallatunk *őszinte* hangot, hogy így egymás nézeteit, tapasztalatait megismerve, egyrészt a magunk úttörő munkáját megkönnyítsük, másrészt pedig: hogy közös munkánkkal járuljunk hozzá egy szép magyar pedagógiai gondolat kifejlesztéséhez.

Azt mondtam, hogy *őszinte* hangot akarunk hallatni! Minde nek felett erre van szükség, kedves Kartársaim. Mert ha egymásnak nagyot mondunk, avagy merő udvariasságból egymásnak csak széppel és jóval kedveskedünk, amit gyakorlati igazolással alátámasztani nem tudunk, nemesak önmagunkat csaliuk meg, de mérhetetlenül ártunk vele az oktatásügynek is és saját magunk tanári tekintélyét is összeromboljuk. *Őszinte* hangot kérünk tehát! És tárgyilagosságot! Ez a két fegyver fog megvédeni bennünket úgy a túlzott optimizmustól, mint pedig a kerékkötő pesszimizmustól is! Egyikre sincs semmi szükségünk!

A külföldi siketnémaintézetekben a Bárczi-féle tanítási eljárással folyó kísérletekről eléggé értesülve vagyunk szaklapunkból. Egészen bizonyos, hogy többet tudunk felőlük, mint saját kartársaink munkáiról! De ne tegyünk ezért szemrehányást magunknak! Mert a külföldi kartársaknak — furcsa, de igaz — előbb volt módjuk a Bárczi-féle tanítási eljárásnak a helyszínen való megismerésére, mint — a váci intézet kivételével — a magyar siketnéma oktatásügy munkásainak. Kezdjük ezúttal pótolni a mulasztottakat!

A rendelkezésemre álló csekély idő nagyon szűkre szabja azokat a határokat, amelyekre kiterjeszkehetem. Egy rövid óra alatt lehetetlen teljes képét adnom az egész esztendő kutató-kereső fáradságos munkájának! Lehetetlen mindent apróra elmondanom, mindent részletekbe menően megmutatnom. De talán nincs is erre szükség! Az Önök jó szeme és kritikus füle mindent meglát és meghall a kevesből is!

A mélvén tisztelt Kartársakat elsősorban osztályom növendékanyaga kell, hogy érdekelje, mert az eredményt az ő kis vállaikra kell helyeznem! Talán akkor fogok helyesen eljárni, ha felolvasom azokat az osztályfőnöki jelentéseimet, melyeket növendékeimről terjesztettem elő a tanév első és második félévének a végén.

Félévi osztályfőnöki jelentés az I. osztályról 1938. január végén.

Az osztály létszáma 5 fiú és 5 leány, közülük két leány osztályismétlő. A tanítási eljárás — kísérletképpen — a Dr. Bárczi-féle módszer alapján történik.

A félévi tanítási összeredmény elbírálása alkalmával nyomatékosan kívánom megállapítani, hogy az osztály növendékei nincsenek képesség szerint összeválogatva, pedig a Bárczi-féle eljárás jobb eredményének biztosítása az ilyen szelekció megejtését *feltétlenül* szükségessé teszi. A tanítási év elején, majd ellenőrzésként 1938. január 4-én megejtett vizsgálat alkalmával megállapítottam, hogy a 10 növendék közül az *elsődleges dinamikus hallási reactio* csak kettőnél volt pozitív, egynél bizonytalan, hétnél negatív.

Az orvosi vélemények és anyakönyvi feljegyzések tanúsága szerint:

1. B. Jenő apja, anyja, testvére siketnémák.

2. *B. János* szülei vérrokonok, nagyapja erősen nagyothalló.
3. *B. Antal* születésekor nem volt 2 kg, két és fél éves korában kezdett járni.
4. *K. Jenő* ikerszületett. Ikertestvére születés után rövidesen meghalt. A gyermek csonttuberkulotikus. Atyja majdnem siket.
5. *K. Mária* kétesztendő korában kezdett járni. Szülei vérrokonok, egyik testvére csecsemőkorában „gyengeségben” halt meg.
6. *K. Juliska* születésekor édesapja 50 éves volt.
7. *M. Margit* apja, nagybátyja és anyai nagyapja siketnémák.
8. *Sz. Henrik* tuberkulotikus terheltségű, agyhártya lobon esett keresztül.
9. *V. Erzsébet* testvére siketnéma.

10. Csak az egyetlen *K. R. Ilona* orvosi véleménye tiszta. De viszont családi körülményei ismeretlenek, mert a család tagjai közül eddig még senkit sem lehetett kihallgatni.

Kénytelen voltam e szokatlan adatokat ily részletességgel előtárni, mert meggyőződése, hogy a siketnémaoktatásnak az az időszaka, mely e szomorú feljegyzéseket a taneredmény elbírálása és a követelmények kiszabása tekintetéből figyelmen kívül hagyta, a múlté!

Mindazonáltal — Istennek hála — a nem csekély erőfeszítések árán elért eredmény általánosságban dícséretesen kielégítőnek mondható. A tanítás a tanmenetben lefektetett vágányokon halad, az előírányzott anyagot elvégeztük, sőt azt felül is haladtuk.

Az osztály általános magaviselete és szorgalma kifogástalanul dícséretes.

Két növendék, név szerint *B. Antal* és az osztályismétlő *K. Mária* nem valók az első osztályba, mindkettő elégtelen osztályzatot kap. *B. Antal* főleg testileg gyenge. Az osztályban munka közben elalszik. Kiejtése megtévesztően eléggé jó, de a beszédtanulásra még éretlen. Írási képessége semmi. A pesti intézettől testületi határozattal még 1935-ben tétetett át Vácra a D-tagozatba. *K. Mária* testileg is, szellemileg is fejltelen, gyengetehetségű lányka. Kiejtése, beszéde a nullával egyenlő. Ugyancsak a pesti intézet tette át a mi D-tagozatunkba.

A többi 8 növendék kiejtése és beszéde a közepesnél jobb. Fülbemondás után a visszamondási (differenciáló) képesség e 8 növendéknél, a végzett 50 szóból a január végi vizsgálat alkalmával 5 növendéknél tévedésmentes, 1 növendéknél kétszeri tévedés, 1 növendéknél négyszeri tévedés, 1 növendéknél hétszeri tévedés jegyzetelt fel. Valameneyi növendék írása dícséretesen rendes, tiszta és szép.

Influenzás megbetegedés miatt jelenleg 3 növendék beteg két hét óta. E sajnálatos körülmény az első osztállynál kétszeresen érezteti káros hatását.

Tanévvégi osztályfőnöki jelentés 1938. június havában.

Az osztály félévi létszáma (5 fiú, 5 leány) két ízben is változott. Egy növendék — *B. Károly* — febr. 19-én jött; *K. Mária* pedig felsőbb hozzájárulással május 17-én a D-tagozatú munkaiskolába ment át. A létszám tehát változatlanul 10 maradt.

Az a körülmény, hogy osztályomban a Dr. Bárczi-féle tanítási módszer alapján folyt a tanítás, a kísérlet, most az év végén is kötelességemmé teszi, hogy — félévi jelentésemhez hasonlóan — részletesebben számoljak be munkám eredményéről, szerzett tapasztalataimról.

Ismétlésekbe bocsátkozni azonban nem akarok. Mostani jelentésem csupán kiegészítése és folytatása kíván lenni a január végén tett jelentésemnek.

A tanmenetben foglalt anyagot elvégeztük. Ez az anyag 111 szó-fogalom volt, melyet kiegészített még vagy 44 olyan közhasználatú szó és szólamocska, amelynek csak azért adtunk helyet, mert növendékeim kíváncsisága készítetett rá.

Megtanultuk — természetesen szavakban — a beszéd összes hangjait, az írást, az olvasást, az írott és nyomtatott kis- és nagybetűket, a számlálást 10-ig. Megtanultuk szavainkat megérthetően kimondani, tekintettel a szavak ritmusára és a hangsúlyos folyékony beszédre.

Szóanyagunkat könnyen, feltűnő és megjegyezhető módon úgy gyűjtöttük csoportba, hogy növendékeimnek nem okoz nehézséget a személynevek, tárgynevek, cselekvésszók, melléknévek, számnevek között való tájékozódás, különbségtetés.

Az olvasás gyakorlása, a gondolkodás fejlesztése, de meg a folyékony beszédre való nevelés előkészítése céljából is, tanult szavainkból apró, értelmes kis mondatocskákat, kérdéseket formáltunk s azokat papírtáblára rögzítettük. Ilyen anyagunk 23 táblát töltött meg 478 feljegyzéssel, több mint 600 változattal.

Ez az előkészítő munkánk — úgy gondolom — erősen rögzíti az I. osztály anyagát és jókorán arra a tudatra ébreszti és szoktatja a növendékeket, hogy egy-egy tanult szó, kifejezés nem önálló életet élő valami csupán, hanem része a beszédnek, amelyet a beszédtanulás egész kezdő fokán kapcsolatokban is — lehet, sőt tanácsos használni és gyakorolni. Ez a munkánk lényegesen megkönnyíti következő esztendei feladatunk elvégzését!

Felvett anyagunkat a Bárczi-eljárás lényege szerint, fülbe is mondtuk, azzal a céllal és szándékkal, hogy azt fülbe idegezzük s így hallást ébresszünk, neveljünk, fejlesszünk.

Különös gondot fordítottam annak a lényeges célkitűzésnek munkálására is, hogy növendékeim a hallás ébresztés-nevelés céljából fülön át kapott összes szavakat *visszamondani* is képesek legyenek Bárczi kifejezésével élve: hogy növendékeim az egész anyagot *differenciálni* is tudják fülön keresztül.

A Bárczi-módszer őszinte bírálatá.

Hogy ezt a munkát milyen eredménnyel végeztük el, annak bemutatására szolgáljon a következő összesített kimutatás:

Sorszám	Név	Adatai :	Hallási toka a beiskolázás-kor	Elsődleges dinamikus hallási reakciója :						Diff. képessége Hányszor tévedett?					Kiejtése	Beszéd készsége	Jegyzet
				őrk.	I. 4.	III. 16.	IV. 6.	V. 26.	V. 9.	44	48	65	76	110			
										szóból ?							
1	János	szülők táv. rokonok, nagyapja erősen nagyothalló.	zörejj halló	+	+	+	+	+	+	3	0	0	0	0	1	1	
2	Henrik	agyhártyalob.	vokális halló	+	+	+	+	+	+	0	0	0	0	0	1	1	
3	Jenő	iker, apa erősen nagyothalló.	"	-	-	+	+	+	+	0	0	0	0	0	1	1	
4	Ilona	nincs adatunk.	"	-	-	-	+	+	+	0	0	0	0	0	1	1	
5	Margit	szülei unokatestvérek, apja nagybátyja, nagyapja snémák	teljesen siket	-	-	-	-	-	-	6	0	0	0	0	1	2	
6	Julia	50 éves apától.	"	-	-	-	-	-	-	7	2	0	0	0	1	1	
7	Erzsi	nagyapja alkoholista nagyothalló, nővére siketnéma.	"	-	-	-	-	-	-	14	7	4	0	0	3	2	ismétlő
8	Jenő	apja, anyja, fivére siketnéma.	"	+	+	+	+	-	-	beteg	4	15	0	0	2	1	
9	Károly	gyenge tehetségűnek minősítették.	"	+	-	-	+	-	+	44 szót tud, többet kimond, csak 10 szóból differenciál.					2	4	1938. II. 19. én érk.
10	Antal	anyja huga nagyothalló. 2½ éves korában kezdett járni.	"	-	-	-	-	-	-	nem tud semmit !					2	4	1937. okt. 7 érk.

nem bírta. B. Antalról most is azt mondhatom, amit félévkor jelentettem. A hangok jórészét tudja, de testileg-szellemileg egyaránt gyenge. Későn is jött, sokat mulasztott. Írása majdnem semmi. A tanári testület döntésére bízom, hogy ismételje-e az első osztályt, avagy a D-be tegyék-e át, mint ahová a pesti intézet eredetileg is irányította.

B. Károly Egerben járt az előkészítőbe s ott gyengetehetségűnek minősítették. A menhely 1938. II. 19-én tette Vácra. E rövid idő alatt az egész év anyagát — természetesen — nem tudta elvégezni. Hangjai gyengék, de megvannak. 44 szót tud, a többit utána mondja. Differenciálni csak 10 szóból tud. Írása szép. Javasolom, járjon újra az I. osztályba!

A többi 8 növendék közül az első kettő kezdettől fogva pozitív volt. A harmadik és negyedik növendék negatívból pozitívvá lett. Mind a négy jóminősítésű növendék. Az 5., 6., 7. és a 8. növendéknek elsődleges dinamikus hallási reakciója — kezdettől mind máig — negatív. Dacára ennek, differenciáló képességük hosszas bukácsolás után — egy egyszerű segédeszköz igénybevétele óta — nemcsak szépen fejlődött, hanem hibamentes lett, amint azt a táblázat is mutatja. Hogy ez a négy növendék a Bárczi-féle eljárással miként fog megbirkózni a jövőben, ma még nem tudhatom! Ha a kísérletező jóslásokba bocsátkoznék — úgy gondolom — elveszítene hűvös tárgyilagosságát.

Az osztály összképe eléggé kedvező. Jó magaviseletűek, szorgalmasak, fegyelmezettek. Valamennyinek írása szép és gondos. Az osztály egészségi állapota az év folyamán kielégítő volt.

*

Most, hogy Önök, kedves Hallgatóim, emlétetben megismerkedtek osztályommal, logikusan a gyakorlati bemutatás következne. De ettől a sorrendtől, engedjék meg, hogy eltérjek. Először, mert a gyakorlati bemutató után nehezebb volna visszatérni elméleti kérdések taglalására. Másodszor, mert észrevételeimet érzem annyira fontosaknak, hogy azokat — még a bemutatás előtt — a Bárczi-módszerrel foglalkozó kartársaimnak — és magának Dr. Bárczi Gusztáv igen tisztelt barátomnak is meggondolásul figyelmébe ajánljam.

1. Szelekció végrehajtása nélkül, kétféle növendékanyagban a Bárczi-féle eljárással tanítani s attól egységes eredményt elvárni — illuzió! Időt és fáradságot fecserlő növendék- és tanárkínzás!

2. Az elsődleges dinamikus hallási reakció pozitív volta *nem kizárólagos* jogcím ahhoz, hogy valaki az első osztályba felvétessék. Bizonyoság nálam két igen jó növendék, akik csak március-április havában lettek pozitívak! Az egyik 11, a másik 14 éves! Az *intelligencia*, a szellemi és fizikai általános fejlettség döntőbb szempont a pozitív hallási reakciónál is!

3. Kilenc-tíz évesnél fiatalabb gyermek csak kivételesen üljön az I. osztályban! Nincs arra szükség, hogy a siketnéma 15 éves korában elégtelen eredménnyel lépjen ki a VIII. osztályból, megkí-

nozva önmagát, tanárát, eredménytelenül elpocsékolva az állam drága pénzét!

4. A Bárczi-féle tanítási eljárás *első fele* a régi jó fonetizáló eljárás kell, hogy maradjon! A hangokat becsületesen meg kell csinálni még a fülbeidegzés (akusztikai rögzítés) előtt, mielőtt visszamondást (differenciálást) várhatnánk. *Amíg nincs jó kiejtés, addig nincs, nem lehet visszamondás sem!* A majd-ra bízni a beszédhang megtisztítását — vétkes időpocsékolás!

5. A visszamondási (differenciálási) lehetőség is csak tanítás, tanulás eredménye lehet! Az erre külön meg nem tanított néma gyermek nem tud különbséget tenni fül útján a rövid és hosszú szótag között! Amíg ezt meg nem tanulják, addig el sem indulhatunk!

6. Az előkészítő osztály anyaga szigorúan meghatározandó abból a szempontból, hogy mit épít az I. osztály. Ezt talán úgy is mondhatnám, hogy az előkészítő tanár globális szóanyagát az első osztály tanára állítsa egybe! Egyébként az előkészítő osztályban az értelmképző játékok mellett legyen még: 1. intenzívebb tudógymnastika és légzési gyakorlat, 2. erőteljes zöngedási gyakorlat, 3. rövid és hosszú szótag-tapintási gyakorlat fülön keresztül, 4. csak azokat a szavakat tanítsa globálisan, amelyeket az I. osztálynak szinkronizálnia kell!

7. A fülbemondás — a szóanyag szaporodtával — középerős hangon beszélve is, az emberi fizikai teljesítőképességet magasan túlhaladó feladatot! Erre egy és ugyanazon ember képtelen! Ezt a munkát esztendőkön keresztül csinálni, meg nem engedhető kíváncsalom! Segéderő beállítása szükséges!

Az optifon az alsó fokon azért nem alkalmazható, mert *csak* dinamikát tud adni, meg ritmust. De „f“-t, „s“-et fújni és érzékelteni nem tud, ami pedig ezen a fokon nagyon fontos kíváncsalom.

8. Az I. és II. osztály szóanyagát újból és jobban kell összeválogatni! Főszempont — a helyes hangcsoportok összeállítása mellett — *az élet kívánta szükség legyen!* Magam is megpróbáltam összegyűjteni azt a 3—400 szót, amelyre a primitíven beszélő kis (intézeti) emberkének szüksége van!

9. Az úgynevezett szópárok tanítása értelem képző ugyan, de felesleges! Helyette jobb, ha a tanult szavakból apró, értelmes — hangsúlyozom — *értelmes* kis mondatcsokákat alkotunk és felírjuk azokat egy táblára. Jó ez az olvasás gyakorlására és ismétlésül.

Ezenkívül értelmképző is, főleg ha kisdud beszélgetés közepontjába állítjuk azokat!

10. Tapasztalatainkról készítsünk mind magunk, mind mások okulására feljegyzéseket!

11. Osztályozzunk a visszamondási (differenciáló) képességből is! Ez a kalkulus fog nekünk a legtöbbet mondani!

12. Célszerű minden Bárczi-féle osztályt mennél több falitáblával, vagy faltáblával ellátni! Sok a feljegyzés, amelyet letörölni nem szabad!

13. A siketnémák hány százalékanak tanítására való a Bárczi-módszer? Adatokkal igazolható tapasztalatom, hogy elsősorban azoknak, akiknek zörej vagy vocális hallásuk van, másodsor: akik az intelligencia és fizikai arravalóság szintjén állanak. Hogy a ki-mondottan gyengeelméjű siketnémákat kizárva, a többi siketnéma a Bárczi-módszerrel hogyan haladhatna? — tapasztalati körömmön egyelőre kívül esik — tárgyilagosan hozzá nem szólhatok!

14. A Bárczi-módszerrel nem tanítható, de normális siketnémák tanítási eljárása is avult egy kissé — felújításra szorul. Ennek átdolgozása, átgyúrása is — nem revizióra, de *reformra* gondolok — mesterére vár! Mivel a siketnémáknak — becslésem szerint legalább 80 százalékát kitevő — nagy kontingense ebbe a kategóriába tartozik, a régi módszer kifejlesztésének gondolata is — talán még fokozottabban — parancsoló szükségesség!

15. Az analógiás sorok rendszere a Bárczi-módszer lényeges célkitűzése. (A II. osztály anyagára gondolok!) A lényeg jó, kell; de a kivitel, a forma bírálható. Nem szabad, hogy az analógiák a „*festett puska nem lő*” idejére emlékeztető szóösszetételek, mondatalkotások legyenek, hanem a valódi életet tükröző hús-vér beszéd-megnyilvánulások! Ezért írtam tanmenetem előszavában: „a Bárczi-féle elgondolás alapján kívánom továbbépíteni az elemi beszédet, de olyan módon, hogy azt már *ezen a fokon* is a Tantervhez és a *valóságos élet*hez közelebb hozzam. El célból az analógiás sorokat, a fülbemondás anyagát, a differenciálás anyagát és a tanítás minden idejét úgy kívánom alkalmazni és felhasználni, hogy egész tanításom és tanításom eredménye is *gyakorlatibb* legyen!”

16. A beszédtanításnak ezen a fokon — értem alatta már a II. osztályt is — egy olyan segédeszközzre lenne szükség, mely a hangot a tanár szájából — kinek-kinek a fülérzékenysége szerint — a növendék füléhez, fülébe közvetítené. Olyan gépi-technikai berendezésre gondolok, mely — mint az optifon — lehetővé tenné, hogy egyszerre az egész osztálynak beszélhetnék. Nagy könnyebbség volna, ha legalább dynamikát és ritmikát tudnék szállítani! Nagynagy erő- és időmegtakarítást is jelentene ennek a segédeszköznek a bevezetése!

17. Ismételten felhívom a mélyen tisztelt Kartársak figyelmét arra, hogy magyar kifejezéseket használjunk az idegenek helyett! Akusztikai rögzítés helyett mondjunk *fülbeidegzést*. A „papa” szónak hanggal való szinkronizációja helyett a „papa” szó kiejtése. A „tanult szavak differenciálása” helyett jobb a „tanult szavak viszszaismondása”. Echolalizálás = szajkózás stb. stb.

18. Végezetül: a Bárczi-féle tanítási eljárás, mert módszeres tényezői sorába az agy felé vezető legtermészetesebb és legrövidebb csatornautat, a fület is — főleg a fület — felvette, eddigi rövid tapasztalásom alapján is meggyőződtem arról, hogy az értelmet, a képzelő erőt, a gondolkozást, az intelligenciát mindennél természetesebben, tehát mindennél jobban fejleszti, növeli — az arra alkal-

masaknál. A beszéd hangja szebb, tetszetősebb, természetesebb, emberibb, mert zenei elemekkel bővül.

Bajt, nehézséget — egyelőre — a beszéd további felépítésénél látok! Nem hazardírozhatunk az időnkkel annyira, hogy a IV—V. osztályokban is *még* azt csináljuk, amit csinálunk!! Mert ha *csak* *idáig* tudunk eljutni, akkor a startnál ugyan a nyúl feltűnően kiugrik, de a célba — nem tudom — hogy nem a teknősbéka fog-e előbb bejutni!?

Summa summarum: Igazi mester az lesz, aki Bárczit Borbély-lyal egy marokba tudja fogni!

Ezt szeretném, ezt akarom gyengülő erőmmel megpróbálni. Ez legyen mindannyiunk célkitűzése!

Ehhez kérem megsegítő kegyelmét az Uristennek!

Értesítőink.

Az 1937—38. tanévről a budapesti tankerületi kir. főigazgatóság körzetébe tartozó hat gyógypedagógiai jellegű intézményünk igazgatósága adott ki értesítőt nyomtatásban. Ezek közül a mostani alkalommal négyet ismertetünk, amelyek ismertetése lapunk feladat körébe tartozik.

1. *A siketnémák budapesti m. kir. állami intézetének értesítője az 1937—38. tanévről.* Szerkesztette: Istenes Károly igazgató.

Az értesítő előszava megállapítja, hogy az intézetről 20 év óta nem jelent meg értesítő nyomtatásban. A szerkesztő igazgató véleménye az, hogy az értesítő a közvetlen cél mellett egyben anyagraktára is legyen a kultúra történetírójának s ezért az 1917—18. és az 1937—38. tanévek közötti idő lényegesebb történelmi vonatkozású anyagát is beállította az értesítőbe. Ezzel tölti ki a 20 éves hézagot. E 20 év történelmi anyagát értékes feldolgozásban találjuk meg az értesítőben. *Klis Lajos 22 éves igazgatói működését és dr. Bárczi Gusztáv korszakot formáló tudományos munkásságát*, mely új irányt jelölt ki a siketnémák nevelés-oktatása részére, külön fejezetben méltatja az értesítőt szerkesztő igazgató. Történelmi becsű része az értesítőnek az 1917/18—1936/37. tanév közötti személyi változásokról, a tanári testület fontosabb megbízatásairól és a tanártestület szakügyet fejlesztő munkásságáról írott fejezete is. Különös érdeklődésre számíthat az intézetben megszervezett Füzesi Árpád tanár irányításával működő *Psychometriai Osztály* ismertetéséről szóló fejezet, mely a budapesti intézetben megkezdett újabb tudományos munkálkodásra hívja fel a szakférfiak figyelmét. A tanári testületnek 23 tagja volt az elmúlt tanévben. Az intézetnek szakorvosa és iskola-orvosa is van. Az intézet növendékeinek száma 136, akik egy előkészítő, két első, két második, egy harmadik, két negyedik, egy ötödik, egy hatodik, egy hetedik és egy nyolcadik, összesen 12 osztályban részesülnek nevelőoktatásban. Ebből 4 osztályban teljesen a Bárczi-módszer szerint történik

a tanítás. A növendékek közül bentlakó 118, bejáró 18. Teljesen ingyenes eltartásban részesült 48 növendék. A többi 3—48 pengő közötti eltartási díjat fizetett. A néhai Dobrovojevits Sándor-féle alapítvány jövedelméből 15 leány növendéket nyaraltatott az igazgatóság Balatonalmádiban. Az ifjúság 265. számú „Cházár András” cserkészcsapatának 33 tagja volt. A tanári testület tagjai 15 esetben szerepeltek tolmácsként, siketnémák kihallgatásánál bíróságok és más hatóságok előtt. Az intézetnek számos hazai és külföldi látogatója volt. A külföldi látogatók érdeklődése a dr. Bárczi-féle módszer tanulmányozásának szolt.

2. *A hibásbeszédűek budapesti állami intézetének értesítője az 1937—38. iskolai évről, az intézet fennállásának 43. évében.* Közzétette: Schulmann Adolf igazgató. — Az értesítőben visszatekintést találunk a hibás beszédűek oktatásügyének és az intézetnek multjára. Felsorolja azokat a tanfolyamokat, amelyek a beszédhibák javításának módszerével ismertették meg a tanítókat, tanárokat és orvosokat. Az intézetben a tanítást az igazgató és egy beosztott tanár végezte. Az orvosi teendőket 3 orvos látta el. A két féléves tanfolyamon 121 növendék részesült beszédjavító oktatásban. Az értesítő ismerteti Schulmann Adolf igazgató előadását, melyet Gentben, a III. Nemzetközi Phonetikai Kongresszuson tartott, „A dadogók az alkatelemzés megvilágításában” címmel. Az intézet növendékeiről készült tudományos kutató statisztikai táblázatok teszik még értéessé az értesítőt.

3. *Budapest székesfőváros dr. Török Béláról elnevezett nagyothalók iskolájának értesítője az 1937—38-ik iskolai évről, az iskola fennállásának 13. évében és a székesfőváros beszédhiba javító tanfolyamainak tanévvégi jelentése az 1937—38. iskolai évről, a tanfolyamok fennállásának 11. évében.* Közzétette Vida Lajos igazgató. Az iskola történetére való visszatekintéssel kezdődik az értesítő. Ebből megtudjuk, hogy az 1925-ben 33 tanulóval II. Toldy Ferenc-u. 64. szám alatt megnyílt internátusos intézet 1935. dec. 1-én mai épületébe (VIII., Röck Szilárd-u. 13. sz.) költözött és internátusi jellege megszűnt. Megtaláljuk az értesítőben az 1925—29. tanév történetét is. A tanári testületnek 8 rendes tanár tagja van. Az iskolának 66 tanulója volt, akiket hat osztályban tanítottak. Az iskolában működő beszédjavító tanfolyam 504 tanulót részesített kezelésben. Megvizsgáltak 826 tanulót.

4. *A vakok József Nádor kir. orsz. intézetének értesítője az 1937—38. iskolai évről az intézet fennállásának 113. évében.* Közzétette: Vollmann János az intézet igazgatója. — Történeti résszel, az intézet multjának ismertetésével foglalkozik az értesítő első sorhan. A tanév történetének fájdalmas mozzanata Schannen Péter és Cseresnyés Ferenc c. igazgatók nyugalombavonulása. Igaz szeretet és az érdem méltó elismerése cseng ki a bucsuztató beszédek melegséget sugárzó soraiból. A tanári testületnek 23 tagja volt. A beírt 208 tanuló egy óvó, 5 felmenő osztályban (ebből 4 osztály párhuzamos), három továbbképző osztályban (ebből egy osztály párhuzamos), egy siket-vakok, egy gyengetehetségűek és egy összevont csökkentlátásuak osztályában, összesen 18 osztályban illetve csoportban részesült oktatásban.

A Corti-szerv jelentősége a hallásnál, az újabb kutatások alapján.

Dr. Kepes Pál kórházi főorvos előadása, a Siketnémák és Vakok Tanárai Országos Egyesületének 1938. nov. 20-án Budapesten tartott szakülésén.

Igen tisztelt Elnök Ur! Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Mielőtt hozzáfognék előadásomhoz, megköszönöm a megtiszteltetést, amely azáltal ért, hogy felkértek ennek az előadásnak a megtartására, amely előadásnak az volna a célja, hogy rávilágítson azokra a vizsgálatokra és kutatásokra, melyeket a hallás peripheriás érzékszervének bonyolult területén az elmúlt évtizedekben és az utolsó években végeztek. Ki kellene világítani ebből az előadásból, hogy a régi és az új kutatások hogyan használhatók fel a siketnémaság szerteágazó és rendkívül nehéz problémáinak a megoldásánál. Hogy ezek a problémák milyen nehezek, helyenként szinte megoldhatatlanok, úgy az orvoskutatók, mint a gyógypedagógusok számára, azt nem kell külön hangsúlyoznom.

Az orvoskutató feladata már csak azért is nehéz, mert a szervezetnek egyik legelrejtettebb érzékszervével kell foglalkoznia, amely amellet, hogy nehezen hozzáférhető, még rendkívül kényes és finom szerkezetű is. Talán azért is vette körül a természet olyan nehezen átjárható, illetve áttörhető páncélzattal — egy kemény elefántcsontszerű burkolattal, csontos tokkal — amely csak egy pár helyen sebezhető, és pedig a kerek és az ovális ablaknál. A környezetében lezajlott gyulladásos folyamatok, itt, ezen a két sebezhető ponton szoktak betörni.

A csontos csigának embernél két és fél, két és háromnegyed kanyarulata van. Vannak emlős állatok, amelyeknél több kanyarulatos találunk. Viszont a krokodilus-féléknél és egyes madárfajtáknál nincsen csigaalakú kanyarulat, hanem csak egy egyenes csatorna.

A csontos csigán belül foglal helyet a hártyás csiga, amelynek falait rendkívül fontos képződmények alkotják. Ezt a hártyás csigát ductus cochlearis-nak nevezik.

Ha szemügyre vesszük a csigatekervényeket, akkor azt látjuk, hogy az egyes tekervényekben három járat van. Felül és alul van egy járat és kettejük között található egy harmadik is. Ez az utóbbi a hártyás csiga. A felső járatot scala vestibulinak, az alsót scala tympaninak nevezzük. Mindhárom járatban folyadék van, úgynevezett labirinth-folyadék. A scala vestibuliban és tympaniban helyetfoglaló folyadékot perilymphának, a ductus cochlearisban található pedig endolymphának nevezzük. A két folyadék között összetételükben van valami különbség és pedig a fajsúlyban és a fehérjetartalomban. Különbözik mindkettő víztiszta, átlátszó, kissé tapadós folyadék. Egyes madárfajtáknál egészen olajszerű. A perilymphatikus folyadék egyesek szerint az agyvízzel közvetlen

öszeköttetésben áll, ez azonban még nem bebizonyított tény. Az endolympha a hátyás csigának a folyadéka, magában a csigában termelődik. Ez majdnem bizonyos. A hátyás csiga falait borító hámsejtek termelik, de részt vesz ebben a termelésben a hátyás csiga oldalsó falában, a ligamentum spiraleban található capillárisok sorozata, a stria vascularis is.

Ha megnagyított alakjában nézzük meg a csiga egyik járatának a keresztmetszetét, akkor azt látjuk, hogy ezt a járatot egy vízszintes képződmény, egy felső és egy alsó részre osztja. Ez a vízszintes képződmény két részből áll: egy csontos és egy hátyás részből. A csontos rész a csontos tengelynek a nyúlványa, amely azután a hátyás részben folytatódik. Ez a hátyás rész az alapja a hátyás csigának és ezt a hátyás részt membrana basillarisnak nevezzük. Ezen helyezkedik el a Corti-féle szerv. Ennek bonyolult szerkezete van. De nincs is szükség arra, hogy ezzel itt részletesebben foglalkozzunk. Szerkezetének fősajátossága, hogy kétféle sejtfeleségből épült fel: támasztó és érzősejtekből. Az utóbbiak a finomabb, differenciáltabb elemek. Az előbbieket az épületet csak tartják, támasztják. Az érzősejteknek különleges, magasabb rendeltetésük van, a hangfelfogásnál játszanak szerepet. Ilyen szerkezetből tevődik tehát össze a hallás peripheriás érzékszerve, a Corti-féle szerv. Azonban ahhoz, hogy hallás létrejöjjön, a hátyás csigának nemcsak erre a részére van szükség, hanem ennek a háromszög alakú képződménynek mindegyik falára: a *Reisner* féle hátyára éppen úgy, mint a ligamentum spiralerára, amelyben az endolymphát termelő erecskék foglalnak helyet.

A Corti-szervnek s az egész hátyás csigának a jelentősége tisztán áll előttünk, bár ennek a szervnek és a hátyás csiga többi részének az élettani működése még nem minden részében felderített. Azt mindenesetre tudjuk, hogyha a belső fülnek ez a része valamilyen pathológiás folyamat következtében, vagy sérülés útján tönkremegy, akkor siketség áll be. Meg kell jegyezni, hogy a hallószerv többi részének, a külső fülnek és a középsőnek a legsúlyosabb elváltozása sem idéz elő siketséget, amíg a belső fül, illetve a csiga és annak két ablaka érintetlen.

A hallás létrejöttének teoriáival nem akarok bővebben foglalkozni. De bizonyos okoknál fogva egész röviden mégis ki kell térnem ezekre is. Nagyjában ezek a teoriák — sok ilyen theoria van — két csoportra oszthatók.

1. olyanokra, amelyek szerint a hang behatására a csigában a folyadékrendszer elmozdul, kileng és ilyen módon ez a folyadékrendszer közvetíti a hang rezgéseit a hallóideg végeihez.

2. A második csoportba sorozhatjuk mindazon teoriákat, amelyek szerint a hangok behatására a csigában lévő folyadékrendszer nem mozdul el, hanem abban nyomásingadozások keletkeznek és ezek tevődnek át az idegvégekre.

Minden teoriánál a kengyelnek, mint egy Morse-jelzőkészüléknek elsőrendű fontossága van.

A legtöbb hallási theoria az első csoportba sorozható. Ebbe a csoportba oszthatjuk be *Helmholz* híres theoriáját is. *Helmholz* szerint a hang rezgéseit átveszi a dobhártya, a dobhártyába beágyazott kalapács, az üllő és a kengyel. A kengyel talpát a perilympa mossa körül. A hangtömegek tehát a labyrinth-folyadékok segítségével eljutnak a membrana basillarisig és itt, a membrana basillaris rostjaihoz érkeztve, fölboylanak alapelemeikre. Minden egyes hangnak megfelelőleg más és más rost, vagy húr, vagy húrcsoport rezdül meg, illetve mozdul el. A membrana basillaris rostjai tehát mint egy rezonátornak a húrjai szerepelnek. Egyes rostok, vagy e rostoknak egyes csoportjai kilengésükkor közelednek a membrana tectoriához és távolodnak attól. A közeledéskor a membrana basillárison ülő érzősejtek szőrszálai hozzáérnek vagy dörzsölődnek a membrana tectoriához és ez váltana ki azután ingert az érzősejtekben található hallóidegvégekben.

Az első csoportba sorozható *Békésy*nek a theoriája is, aki szellemes kísérletekkel kimutatta, hogy hangok behatására a perilymphában vízszintes irányban tovahaladó, örvénylő mozgások keletkeznek és ezek hozzák mozgásba a membrana basillaris rostjait.

Egyesek mindazt a sajátos funkciót, amit *Helmholz* szerint a membrana basillaris végez, a membrana tectoriának tulajdonítják. Mert szerintük ennek a szerkezete olyan, hogy az sokkal alkalmasabb a labyrinth folvadékkal való együttlengésre. A hang analízisét tehát ezeknek a theoriája szerint nem a membrana basillaris, hanem a membrana tectoria végezné. Vannak olyan hallási theoriák is, amelyek szerint a hangok analízise nem a peripheriás érzékszervben, hanem a centrumban történik. Hogy kinek van igaza, melyik theoria állja meg a helyét, mind olyan kérdés, amely még nyitva áll, amelyre nehéz is bizonyító erejű felelet adni. Mint már említettem, nem is óhajtok a dolognak ezzel a részével foglalkozni. Hogy mégis kitértem rá, azt azért tettem, hogy hangsúlyozzam a hallás peripheriás érzékszervének a jelentőségét és hogy rámutassak azokra a képletekre és rendkívül finom berendezésekre, amelyeknek a jelenléte szükséges ahhoz, hogy a hallás létrejöjjön.

Akármelyik theoriához is igazodjunk, szem előtt kell tartani ezeknek a képleteknek a jelentőségét, amelyek minden hallási theoria szerint nélkülözhetetlenek. A kengyeltől kezdve a membrana basillarisig és membrana tectoriáig minden közbeeső képletnek a perilymphának, endolympának, a kerekablakot elzáró hártvának, a *Reisner*-féle hártvának és a ligamentum spiralenak a jelenléte is, hozzá még az épvolta szükséges ahhoz, hogy a hangok eljussanak a hallóidegvégződésekhöz és ilyen módon a hallás létrejöjjön. Így pl. ha valamilyen oknál fogva a hártvás csigát bélelő hámsejteknek egy része elpusztul, vagy megbetegszik, vagy a ligamentum spiraleban található erecskéknek egy része elzáródik, akkor kevesebb endolympa termelődik és ennek az lesz a következménye, hogy a hártvás csiga összeesik, collabál. Ennek a következménye rendkívül nagyfokú nagyothallás, vagy pedig teljes siketség. De

bekövetkezhetik ennek az ellenkezője is. Ha valamely toxinhatás, méreghatás következtében a hártýáscsigát bélelő hámelemeknek egy része s a ligamentum spiraleban lévő capillarisok fokozottabban termelik az endolymphát, ekkor előáll egy kép, amelyet ectasiának nevezünk. A fokozott mértékben termelt endolymphá felgyülemlik s a hártýás csiga falait kiboltosítja. A hártýás csigában a felszaporodott endolymphá-tömeg nagy nyomást fog gyakorolni a hártýás csigának a falaira, így a Corti-szervre is, annak a finom, érzékeny képleteire, az érzősejtekre s az abban található idegvég-
gekre. Megint csak nagyfokú nagyothallás és legtöbbször siketség jön létre. Hogy a hártýás csiga falai, különösen az alsó fal és az azon helyet foglaló Corti-szerv mennyire érzékenyek az endolymphá nyomási ingadozásai-
val szemben, arra vonatkozólag érdekes vizsgálatokat végeztek *Mugind* és *Dida Dederding* koppenhágai tudósok, akik nem régen jártak nálunk és itt, ezekről a vizsgálatokról beszámoltak. Kimutatták, hogy a szervezet vízháztartásainak megváltozásával megváltozik a hártýás csiga folyadékmennyisége is. És az endolymphának úgy a felgyülemlése, mint pedig a csökkenése kihatással van a hallóideg végekre. Azokban az esetekben, amelyekben a Corti-szerv teljesen hányzik, nem fejlődött ki, könnyen magyarázható a siketség. Azonban — amint láttuk — nemcsak a Corti-szerv hiánya, hanem a hártýás csiga bármelyik falának az elváltozása is siketséghez vezethet, vagy legalább rendkívül nagyfokú nagyothalláshoz. Így tudjuk ezt legújabb physiologiai és klinikai ismereteink alapján. Ennek a tételnek megdöntésére nem is vállalkoztam akkor, mikor később leírandó, elmondandó kísérleteinkbe belefogtunk. Távol áll tőlem tehát a szándék, hogy bebizonyítsam, hogy nincs szükségünk a csigára és az abban helyet foglaló képletekre ahhoz, hogy a hallás létrejöjjön. Egy ilyen állítás már egyszer elhangzott. Körülbelül ötven évvel ezelőtt. Érthetőleg ez az állítás óriási feltűnést keltett. Elkeseredett vitákra, személyeskedő harcokra, gúnyos csipkelődésekre adott alkalmat. Nem kisebb ember tette ezt a kijelentést, mint *Ewald* a híres strassburgi physiologus, aki galambok csigáját távolított el mindkét oldalt s úgy találta, hogy ezek a galambok hangokra még reagálnak. Ezért úgy vélte, hogy a halláshoz nem okvetlenül szükséges a labyrinthban elhelyezett peripheriás érzékszerv. Lupe alatt roncsolta szét galambok labyrinthját. Az így megoperált galambot kalitkába helyezte, a kalitkát felfüggesztette a szoba mennyezetére, a szobát besötétítette, megvárta, míg a galamb hipnotikus álomba merült. A kísérleti szobát egy másik figyelő szobától vattafüggöny választotta el. Egy keskeny résen át lehetett megfigyelni a galambot. Éles hangra, pl. lövésre, a galamb megmozdult, hipnotikus álmából felriadt.

1892-ben jelent meg *Ewaldnak* a dolgozata, amelyben ezekről a kísérletekről beszámol. Röviddel ezután sorban jelentek meg az *Ewaldot* támadó közlemények. Kísérleteiket *Wundt*, *Matte*, *Bernstein*, *Strell*, physiologusok utána csinálták, de nem jutottak olyan

eredményre, mint *Ewald*, csupán *Wundt* állott *Ewald* mellé, aki *Ewaldnak* egyik operált galambjával kísérletezett és megerősítette *Ewald* állításait. Az ő eredményeiről viszont kortársai úgy nyilatkoztak, hogy azok teljesen megbízhatatlanok, mert szerintük *Wundt* a labyrinth-nélküli galambnál jobb hallást mutatott ki, mint amelyet nem operált ép galambnál egyáltalán ki lehet mutatni. Végül is *Kuttner*, akkor még fiatal otológus foglalkozott néhány éven át ezekkel a kísérletekkel. Pontosan megcsinálta *Ewald* kísérletét, igyekezett minden hibaforrást kiküszöbölni és alapos, kétségtelenül elfogulatlan megfigyelése alapján megállapította, hogy a labyrinth-nélküli galambok hangbehatásokra igenis reagálnak. Nem állította, hogy hallanak, hanem csak azt, hogy reagálnak. Hogy ez a reakció milyen úton jött létre, azt nyitott kérdésnek hagyta, arra nem válaszolt.

Néhány évvel később *Kallischer* kísérletei keltettek feltűnést. *Kallischer* kutyákat dresszírozott be oly módon, hogy a harmónium egy bizonyos hangjára haraphattak az elibük tett húsból. Ugyanezen műveletre betanított olyan kutyákat, amelyeknek mindkét oldali csigáját kiirtotta. *Kallischer* szerint ezek a kutyák siketek voltak. Érthető, hogy az ilyen kísérletek problémákat vetettek fel, amelyek nagy vitákra adtak alkalmat, s a physiologusok között izgalmat keltettek.

Később ezek a problémák nyugvópontra jutottak és hosszú évtizedeken át nem keltettek fel érdeklődést, egészen a legutolsó évekig, amikor is *Tullio* és az ő nyomán *Jellinek* újból kezdtek a kérdésekkel foglalkozni. Közben a klinikusok is tettek olyan megfigyeléseket, amelyek physiologiai ismereteinkkel nehezen voltak megmagyarázhatók. Ezeket a megfigyeléseket részben siketnémákon, részben pedig olyan egyéneken tették, akiknek féloldali csigája gennyedés folytán elpusztult, illetve sequester módjára kilöködött.

A siketnémáknál azt a megfigyelést tették, hogy azok a hangokat, mint vibrációkat megérezhetik s ezáltal egyes egyszerű szavakat egymástól megkülönböztethetnek. *Lucae* említést tesz egy intelligens siketnéma gyermekről, aki egyes könnyű szavakat megértett, ha a hátára helyezett tenyerébe belebeszéltek.

Pollitzer és *Alt* beszámol olyan féloldali csiganélküli betegről (a csiga az egyik oldalon sequester módjára kilöködött) aki a homlokra helyezett hangvilla rezgését a csiganélküli oldal felé laterizálta.

Lucae szerint a siketnéma fiúnál tett megfigyelés úgy magyarázható, hogy a vibrációs mozgás a tapintás végkészülékeire fejtette ki hatását. *Pollitzer* és *Alt* eseteinél pedig feltételezhetjük, hogy a fejrehelyezett hangvillának vibrációs mozgása a hallóideg-sonkot ingerelte.

Mint említettem az utolsó években már a physiologusokat és klinikusokat újból foglalkoztatja a hallás problémája. *Jellinek* néhány évvel ezelőtt megismételte *Ewaldnak* közel félévszázaddal

előbb végzett galambkísérleteit. Galambok mindkét oldali labirintusát *Tullio* utasítása szerint lupe segítségével kiirtotta. A labirinth nélküli galambokat hátukra fektette, szemüket bekötötte és megvárta, amíg ezek hipnotikus álomba jutottak és akkor megvizsgálta, hogy különböző hangbehatásokra reflektorikus mozgásokat végeznek fejükkel, lábukkal és szárnyukkal. *Jellinek* sem állította, hogy ezek a galambok hallanak, hanem csak azt, hogy hangbehatásokra reagálnak.

1935. márciusában *Kanizsai* igazgatóval együtt kísérletsorozatba fogtunk, dr. *Pogány Ödön* főorvos, intézeti szakorvosnak felkérésére és kezdeményezésére. Ezekről a kísérletekről úgy idehaza, mint külföldön, több forum előtt részletesen beszámoltunk. Ezek mindenütt élénk érdeklődést keltettek és vitákat váltottak ki. Ezeket a kísérleteket bizonyára Önök is ismerik és ezért csak röviden számolok be róluk.

Annak a kérdésnek a megvizsgálását tűztük ki feladatul magunk elé, hogy miképpen reagálnak bizonyos hangbehatásokra oly siket kutyák, amelyek hallásukat kölyökkorukban vesztették el, tehát amelyeknél a csigát olyan időben érte súlyos sérülés, amikor talán még nem is hallottak, azaz még az élettani siketség korában lehettek. Ennek a célnak az érdekében igyekeztünk az operációt minél korábban, a kutyák életének első heteiben elvégezni. A kísérletek egész sorozatát vettük tervbe. Ezek egy részét programszerűen elvégeztük.

Jelenleg az operált kutyáknak két csoportjával rendelkezünk. A két csoportnál kétféleképpen végeztük a műtétet, amelynek a célja a csiga sérülése, illetve kikapcsolása volt.

Az első csoportnál a dobhártya és a hallócsontocskák eltávolítása után levéstem a promontoriumot, (a csiga alsó kanyarulatának csontos falát) és a hozzáférhető járatot kikanalaztam. Ha nem is írtottam ki az egész csigát, mindenesetre egy széles kapun behatoltam annak a lumenébe és ha a hártvás csigának egyes részei a beavatkozás helyétől feljebb meg is maradtak, hiányzik az egész rendszerből a peri- és endolympha, amely a széles nyíláson kifolyt. Már pedig nincs olyan hallási teoria, amely ne számolna ennek a folyadékrendszernek a jelenlétével. Hiszen e folyadék összetételének a megváltozása, kémiai és physikai elváltozása is nagyothalást, illetve siketséget idézhet elő.

Az ilyen módon megoperált, belső fülükön, illetve csigájukon sérült kutyákkal *Kanizsai* igazgató hónapokon keresztül foglalkozott. A fáradságos és következetes munka következményeképpen a kutyák már nyolc hónap eltelte után a következő mutatóványokat végezték és végzik most is: a katonakürt sorakozójára felmennek a teremben elhelyezett szélesebb és barnaszínű dobogóra. Azon úgy helyezkednek el, hogy egymás között a sorrendet megtartják, mindegyik a számára kijelölt helyet foglalja el. Így maradnak mindaddig, amíg a takarodót meg nem fújják. A takarodó hangjaira leugrálnak a dobogóról és szétszaladnak. Egy magasabb sípnak a jel-

zésére a teremben elhelyezett másik, keskenyebb és piros színű dobogóra szaladnak fel és ott ugyanolyan sorrendben helyezkednek el, mint a másik dobogón. A kürt jelzéseit nem tévesztik el. Ha már felsorakoztak, akkor a sorakozó hangjaira nem reagálnak. Éppen úgy nem sorakoznak, ha a teremben futkosnak, játszadoznak és a takarodót fűjják. Egy csengő hangjára a teremben felfüggesztett karikán átugrálnak. Feladatukat elvégzik ma már a harmonika hangjaira is. És akkor is, ha a kürtjeleket egy szomszédos helyiségben adják le és a kutyával foglalkozó egyének nincsenek a teremben.

Ennek a csoportnak eredetileg hét tagja közül három időközben szopornyicában elpusztult. Az elpusztult kutyák sziklacsontjait szövettani vizsgálatnak vetettük alá, hogy a műtét által történt ronsolás terjedelmét a belső fülben ellenőrizhessük. Egy ilyen kutya sziklacsontjának a szövettani képe a következő volt:

1. Baloldali csiga. A Corti-szerv seholsem látható. A csiga középső és felső kanyarulatában újdonszerűsödött csonttömegek láthatók, amelyek az operáció következtében keletkeztek s a kanyarulatokat részben vagy teljesen kitöltik.

2. Egy másik baloldali csiga. Ez egy mélyebb metszet, melyen az egész csiga látható. Az alsó kanyarulat még a legszabadabb. Bár itt is látni újdonszerűsödött csonttömegeket, amint azok a scala vestibuliba benyomulnak. A középső kanyarulat majdnem egészen, a felső kanyarulat pedig teljesen ki van töltve újdonszerűsödött csonttömegekkel.

3. Ugyanazon kutya jobboldali csigája. A középső kanyarulat eléggé szabad, de itt is látható újdonszerűsödött csont. A felső kanyarulatnak a fele ki van töltve újdonszerűsödött csontgerendákkal.

Még több képet is ismertethetnék, amely ennek a kutyának sziklacsontjáról, illetve belsőfüléről készült. De ez a néhány szövettani kép is elegendő ahhoz, hogy lássuk, hogy ennek az első csoportnak a kutyáinál az aránylag kisebb méretű beavatkozás milyen mélyreható elváltozást idézett elő a csigában, annak rendkívül finom szerkezetű berendezésében, amelynek, mint az előbb kimutattam, minden részletére szükség van a hallás létrejötténél.

A második csoportba tartozó kutyáknál a műtéti eljárás sokkal radikálisabb volt. Ennél a csoportnál nem elégedtem meg a promontorium felvésésével és a hozzáférhető járat kikaparásával, hanem arra törekedtem, hogy finom műszerek segítségével a csigából minél többet eltávolítsak. Egy ilyen módon megoperált és időközben elpusztult kutya csigájának szövettani képén már nem tudjuk felismerni a csiga egyes kanyarulatait, hanem ehelyett egy egységes üreget látunk, amely laza, rostos sarjszövettel van kitöltve, amelyben számos újdonszerűsödött csontgerenda foglal helyet, amely egymással hálózatosan függ össze. De itt látjuk még a ligamentum spirale-t a stria vascularissal. Azonkívül találunk egy képletet, amelyben ráismerünk a limbus spirálisra, amely eredeti helyéről messzire került.

Mint már említettem, a két csoportot kétféleképpen operáltam meg. Az egyiket kevésbé radikálisan, a másikat pedig a lehető leg-radikálisabban. Ebből a körülményből arra lehetne következtetni, hogy a két csoport között a taníthatóság szempontjából különbség volt, az első csoport javára. Ez azonban egyáltalában nem állott fenn. A második csoport kutyái tanulékonyság és taníthatóság szempontjából semmiben sem maradtak el az első csoport kutyáitól.

Amíg csak az első csoport kutyáival foglalkozott *Kanizsai* igazgató és érte el az említett feltűnő eredményeket, addig könnyebben gondolhattunk arra, hogy minden hallási theoria ellenére, a perilympa és endolympa rendszer hiányában is, a megcsonkított csigában ú. n. hallási szigetek maradtak és ezek tanítással, begyakorlással alkalmassá váltak arra, hogy hangokat percipiáljanak és továbbítsanak a hallóideg végeihez. A probléma megfejtésének az igazi nehézségei akkor jelentkeztek, amikor láttuk, hogy a második csoport kutyái is betaníthatók. Azok a kutyák, amelyek egyikenek csigájából készült szövettani metszetben nehéz megtalálni a hártvás csiga maradványait.

Hogy mi a magyarázata ezeknek a jelenségeknek és kísérleti eredményeknek, az olyan kérdés, amelyre a feleletet — különösen a második csoport kutyáinál elért eredmények után — nagyon nehéz megadni. Igaz ugyan, hogy a második csoportnál is visszamaradtak a hártvás csigának egyes alkotórészei, de amint láttuk, csak nagyon szórványosan és elszigetelten. Nagyon nehéz feltételezni, hogy ezek alkalmasak volnának hangoknak a percipiálására és továbbítására. Nagyon bátortalanul merném állítani, hogy a hangok, mint vibrációs mozgások, közvetlenül a hallóideg végcsomóit ingerlik és ilyen módon jut az inger a hallóidegpályára. Érdekes magyarázatot ad ezeknek a jelenségeknek *Reitő* tanár, aki az utóbbi időben sokat foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy hanghullámok nem ingerlik-e bizonyos mértékben az egyensúlyozó készüléket is? Vizsgálatainál felhasználja *Tullio* kísérleteinek az eredményét. *Tullio* galambok ívjáratain kis területen a hártvás ívjáratot szabaddá tette. És az így megoperált galambokat vizsgálat alá vette abból a célból, hogy megfigyelje, hogy ezek a galambok hangok behatására hogyan reagálnak. És azt találta, hogy az ily módon megoperált galamb abban a síkban mozdította el fejét, mely síknak megfelelő ívjáraton a nyílást készítette. Így pl. ha a galambnak a horizontális ívjáratát tette szabaddá és azon készített egy kis ablakot, akkor úgy találta, hogy ez a galamb erősebb hangok behatására a fejét a vízszintes síkban mozditja el. *Tullio* tehát bebizonyította ezekkel a kísérletekkel, hogy az acusticai ingerek nemcsak a csigának, tehát a hallásnak, hanem az ívjáratoknak, tehát az egyensúlyozásnak a végkészülékére is hatnak. Evvel megmagyarázhatnánk pl. a rithmusnak egyes jelenségeit is. Gondoljunk csak arra, hogy egy indulónak a hangjai spontán rithmikus mozgásokat válthatnak ki az embernél és gondoljunk arra, hogy az

ívjáratokból kiinduló ingerek befolyásolják a test bizonyos izomcsoportjainak a tónusát, sőt a test bizonyos izomcsoportjait reflexszerű mozgásokra készítetik. Az utóbbi jelenség, már tudniillik az ívjáratok és bizonyos izomcsoportok tónusa közötti összefüggés, bebizonyított physiologiai jelenségnek tekinthető. Lehetséges, hogy *Rejtő* professzor magyarázata fedi a valóságot, vagy közel áll ahhoz, bebizonyítottanak azonban még nem tekinthetjük. *Ruttin* bécsi professzor és *Desseő* professzor, az állatorvosi főiskola physiologusa, felveti a kérdést, hogy egyáltalában hallanak-e az állatok? Szerintük a tapintási érzékszervek is fontos szerepet játszhatnak. Ezek mind olyan kérdések, amelyekre szabatos feleletet adni még nem tudunk. Az eddigi kísérletek alapján bebizonyítottanak vehetjük, hogy a kísérleti állatok, amelyeknek csigáját súlyos sérülés érte, megfelelő betanítás után hangbehatásokra reagálnak és érzeteiknek megfelelőleg a betanítás szerint különböző produkciókat végeznek.

Most, hogy előadásom befejezéséhez érkeztem, amellett, hogy megköszönöm szíves türelmüket, amellyel előadásomat végighallgatták, megpróbálom feleletet adni egy olyan kérdésre, amely az előadás végighallgatása után Önökben felmerülhetett: hogyan használhatók fel a siketnémaság problémáinál azok a különös jelenségek és kísérletek, amelyeket részben mások, részben pedig mi magunk észleltünk, illetve végeztünk, ha ezek a különös jelenségek még nem teljesen tisztázottak és a kísérleti eredmények csak megfejtésre váró problémákat vetettek fel? A feleletem az volna, hogy mindazok az élettani és kórtani tények és kísérletek, amelyekről előadásom során beszámoltam, nem szabhatnak határozott irányt a siketnémaintézeti tanárság áldásos működésének kifejtésében. De impulzusokat adhatnak. És Önök, akiknek naponta kell megfogható gyakorlati eredményeket felmutatniok, el fogják majd dönteni, hogy ez az anyag alkalmas-e olyan útnak az építésére, amelyeken Önök, gyógyepedagógusok is járhatnak.

Ismertetésre szánt könyvek, kéziratok

cserepéldányok a *felelős szerkesztő* címére, (Budapest, VII., Bethlen Gábor-tér 3. VI. 6.) küldendők.

Megrendeléseket,

a lap szétküldésével kapcsolatos felszólalásokat és címváltozásokat a kiadóhivatal vezetőjéhez kell küldeni. *Györffy Pál* (Budapest, VIII., Festetics-utca 3.)

Beszédgondozás a siketnéma-intézetek internátusában.

Irta: Krug Artur, a breszlai siketnéma-intézet tanára. — (Fordítás a „Sonderschule” 1938. júl.-aug. számából.)

A siketnéma oktatás története igazolja, hogy a siketnéma tanár *iskolai* munkája mindenkoron a legnagyobb figyelemben részesült. A siketnémaoktatás minden problémája — amelyet gyűléseken vagy szaklapokban megvitattak, a beszéd elsajátítás módszerével volt kapcsolatos. A hatóságok rendeleteiben is csak a tulajdonképpen iskolai oktatásról esik szó. Szinte hasztalan az a törekvés, amely a siketnéma gyermeknek a tanítási időn túl való beszéd nevelésére nézve keres adatokat vagy intézkedéseket.

A siketnémaoktatás célja az, hogy a siketnéma gyermeket a halló társadalommal való beszédbeli érintkezésre képessé tegye. A valóságban az eredmény sajnos, sok kívánnivalót hagy hátra.

Mi ennek az oka? „Az, hogyha tanításunkban emberi, sőt anyagi nyelven szólottunk is, mit sem használ, ha figyeimen kívül hagyjuk növendékeinknek a szabad időben való beszédbeli magatartását.” (Schneider)

„Nem elegendő, hogy a siketnémák a délelőtti órákban tanulnak beszélni, hanem ki kell terjeszteni a beszédápolást a délutáni órákra, sőt általában minden szabad időre is. E követelés szükségességét mindenki belátja és elismeri. Ezért kívánatos az internátus részére oly szakképzett felügyelő személyzet, amely lehetővé teszi, hogy beszédnevelés folyjon minden szabad időben. A játéknál, sportnál, a kézi- és házimunkák közepette, az ebédlő asztalnál, a kirándulások alkalmával.” Fischer is azt állítja, hogy a délelőtti tanítás egymagában nem alkalmas arra, hogy a siketnémának eleven beszédet biztosítson.

E cél elérésére Schmähle (1933) ad gyakorlati útmutatást. Azt ajánlja, hogy nevelőkül okleveles óvónőket alkalmazzunk, akik közül legalább az egyik egyúttal ifjúsági vezetőnő (Jugendleiterin) legyen. Mert ezáltal abba a helyzetbe kerül az intézet, hogy gyakorlóévüket szolgáló óvónőket alkalmazhat. Ezt a tervet Breszlau-ban meg is valósították.

Hogyan nevelték eddig a siketnémákat a tanítási időn kívül?

Az internátusi gyermekeket — aránylag kevés számú és pedagógiailag alig képzett nevelők gondozták. Ez a nevelőszolgálat alig egyéb felügyelőszolgálatnál, amely csak arra vigyáz, hogy a gyermekek kárt ne tegyenek egymásban. Lehetetlen állapot, hogy egy nevelő 50, 60, sőt 80 gyermeket gondozzon és neveljen. Ma a legtöbb intézetben a növendékek szabad idejükben mégis csak hasznosan vannak foglalkoztatva, műhelymunkával, kerti munkákkal, kézimunkával, sporttal stb. — Sajnos, még manapság is *felügyeletről* és *felügyelőkről* írnak a szaklapok és a hatósági rendeletek is. — A „*felügyelet*” fogalma ma már nem korszerű s így ennek el kell

tűnnie a siketnéma-intézetek életéből. A gyermekek nem felügyeletre, hanem *nevelésre* szorulnak. A siketnéma intézetek internátusának jövőbeli feladata az, hogy a nevelést és egyéb fontos tennivalókat a beszédfejlesztés szolgálatába állítsa. — Az internátus legalább a legszükségesebb köznapi beszédet gyakorolja és apolja! E cél megvalósításának nagy nehézségei vannak.

1. Nagyobbszámú nevelő-erők alkalmazása szükséges, mert csak kisebb családias jellegű nevelő-csoportokban lehet az említett beszédgyakorlást végezni. Ez a legnagyobb nehézség, mert anyagi kiadásokkal jár.

2. Egy másik nehézség az, hogy az intézetek nem rendelkeznek kellő számú és méretű helyiséggel. Ma még a legtöbb helyen az a helyzet, hogy a túl nagy számú növendék-csoportok *egy* nagy teremben vannak elhelyezve. Ezen bizony tetemes költség nélkül nem is változtathatunk.

E nehézségek dacára a breszlai intézet megmutatta, hogy megteremthetők az ideális internátusi beszédápolás feltételei. A breszlai helyzet a következő: az intézetnek van 8 osztálya 96 növendékkel. Ezek közül 61 a bennlakó, internátusi növendék. A fiúk is, a leányok is 2-2 csoportba vannak osztva.

A nagyobb fiúk csoportjában van 18 növendék. A kisebb fiúk csoportjában van 16 növendék. A nagyobb leányok csoportjában van 14 növendék, a kisebb leányokéban van 13 növendék. Ilyen kis csoportok alakítása az első feltétele a családias nevelésnek és a beszédgondozás lehetőségének.

A nevelőszemélyzet: 1 ifjúsági vezetőnő, 2 kinevezett óvónő, 1 nevelő (műhelyvezető) és 2 gyakorló óvónő. Tehát 61 gyermekre esik 6 nevelő. Az intézet internátusa gondnoki teendőit egy bentlakó tanár látja el.

A nevelő személyzet ily összetétele folytán eddig igen jó eredmények mutatkoztak. Beigazolódott, hogy az óvónők a kisebb- és közepes korú gyermekek nevelésénél a legjobban tudják betölteni az anyai szerepet. Természetesen előbb kellő szakképzésben kell részesülniök. Ezt szolgálják az időnkint előírt nevelői megbeszélések, amelyeket az igazgató tart a nevelőkkel.

Minden nevelőnő felelősséggel vezet egy-egy csoportot. Mindig ugyanazokkal a gyermekekkel foglalkozik az ebéd-től a lefekvésig, a reggeli ébresztéstől az iskolába való indulásig. Az ebédlőben egy asztalnál ülnek. Együtt esznek. Minden csoport tehát külön-külön asztal-közösséget, délután munka-, játék-közösséget, este háló-közösséget alkot. Tudniillik minden csoportnak külön hálóterme és ezzel összefüggő mosdóterme is van. A délutánt is minden csoport a maga külön helyiségében tölti el.

Az internátusi beszédgondozásnak második előfeltétele a megértő együttműködés a tanár és a nevelőnő között. — A nevelőnő délelőtt nem kötelezhető házimunkák végzésére. Legfeljebb az egyik végez ú. n. készültési szolgálatot. (Ilyen például az az eset, amikor valamely gyermeket tanítás közben a kórházba kell vezet-

ni.) A tízórai kiosztásánál is rendet tart. De a főkötelessége a hospitálás, mégpedig annál a tanárnál, akinek növendékei az ő csoportjába tartoznak. Így fogja a délutáni beszédápolást helyesen végezni és így ismeri meg a gyermekek szó- és beszédkincsét. Így lesheti el a nagyobb hibák javítási módját is. A gyermekek jellemvonásait is közölheti a tanárral és kicserélhetik egymással a tett megfigyeléseiket. Ily módon megismeri és értékeli a tanár munkáját. Viszont a tanár is igyekezzék a nevelőnő munkáját megismerni és azt saját céljai érdekében irányítani.

Az eredményes internátusi beszédgondozásnak harmadik feltétele az, hogy minden csoportnak meg legyenek a maga külön helyiségei.

Milyen legyen a nevelőnő munkája?

Fő-ely, hogy minden alkalommal: a játéknál, a napi teendők-nél, a házimunkáknál, a műhelymunkáknál — szoríttassanak rá a gyermekek a beszédbeli kifejezésre, a beszéd alkalmazására. A nevelőnő ne tanítson új szavakat, hanem a már tanultakat gyakoroltassa velük. De ezt oly módon végezze, hogy a gyermekek ne érezzék azt, hogy most tanítási órán vannak. A délutáni elfoglaltság napirendszerű órabeosztással van szabályozva, anélkül azonban, hogy ehhez minden körülmények között ragaszkodni kellene. Az időjárás és egyéb körülmények módosítják e beosztást.

Az így végzett beszédápolás eredménye nem maradhat el. Tény az, hogy ily internátusi növendékek jobban beszélnek, mint a bejárók, holott ezelőtt fordítva volt. Tehát az a sokat vitatott téma, hogy az externátus jobb-e, mint az internátus, ilyenformán oda módosult, hogy a kis csoportokra osztott internátusi nevelés — kellő beszédápolással — a legjobb megoldás. Itt kapja meg a siketnéma gyermek azt a beszédkedvet, beszédkészséget és beszédügyességet, amely annyira szükséges ahhoz, hogy a környezetével magát megértse.

Rövid összefoglalás:

1. Az internátusi nevelésre fordítsunk több gondot az eddiginél.
2. A gyermekek a tanításon kívüli időben is gyakorolják és alkalmazzák a beszédet.
3. A siketnémák nevelő-tisztére igen alkalmasak az óvónők.
4. Az internátusi családias neveléshez kisebb csoportok alakítandók.
5. A tanár és nevelőnő közötti együttműködés okvetlenül szükséges.
6. A tanár ne szakítsa el kapcsolatát az internátussal.
7. Az internátusban a növendékek foglalkoztatása legyen tervszerű.

-i. -s.

A testnevelés rendszere a siketnémák cserkészzetében.

Irta : ifj. Gáspár Árpád.

A cserkészzetnek hármas célja van: jellemnevelés, tanítás és testnevelés. A cserkészzet talpig emberré akarja tenni a soraiba állót. Nevelni akarja tevékeny hazaszeretetre, becsületességre, megbízhatóságra, kultúrára és testi munkabíráásra.

A siketnémák cserkészzetében is ugyanezt a célt kívánjuk elérni. A következőkben a testnevelés kérdéseivel foglalkozunk abban az értelemben, hogy azok miként oldódnak meg a siketnémák cserkészzetében.

Testnevelésünk célja a siketnémák cserkészzetében az, hogy a siketnéma cserkészben olyan testi állapotot létesítsünk, mely a lélek szavának azonnal és ügyesen engedelmeskedik. E cél elérésére vezető utat azokban az ösztönös testmozgásokban találjuk meg, melyeket a siketnéma gyermek a legszívesebben végez, mert ezekre fejlődő szervezetének leginkább van szüksége. Ezt kell tehát megragadnunk és így kell a kitűzött cél felé haladnunk.

A cserkészzet különbséget tesz testnevelés és sport között. Mert míg a sport az egyén testi-lelki nevelését nem mindig szolgálja, addig a cserkészzet éppen arra van legnagyobb figyelemmel, hogy mi üdvös a testnevelés szempontjából és mi nem. A sportban a versenyzésnek nem lehet mindenki a részese, hanem csak az, aki olyan képességekkel rendelkezik, melyekkel elérhető a kimagasló eredmény. A sportban tehát a kevésbé fejlett és nem eléggé ügyes egyének a versenyből ki vannak rekesztve. A versenyzés és versenyzői képességek túlértékelése, igen sokszor háttérbe szorítja itt a szellemi jótulajdonságokat és sok lelki hiba kifejlődésének szüli a melegágyát! Felébresztője lesz a hiúságnak, a féltékenykedésnek, az irigységnek. Ezek pedig nem egyeztethetők össze a cserkészzet jellemnevelő szellemével.

Ezzel szemben mit tesz a cserkészzet?

Mindenekelőtt nem helyezi előtérbe a versenyeket. És ha ilyeneket rendez is, azok sohasem versenyszerűek, hanem cserkészszerűek. Pl. 1. A változatos terepen történő hosszútávú futóverseny a cserkészzetben egybe van kapcsolva a gyors és lassú menet-cserélgetéssel és az e közben véghez vitt hírszolgálattal. A győztes az, aki az előírt óránkénti kb. 10 km sebességet — a legjobban megközelíti. Ugy a gyorsabb, mint pedig a lassúbb menet is egyformán hiba. 2. Az atlétikai versenyeket, melyeket őrök között rendezünk, úgy oldjuk meg, hogy a résztvevőket az egyes őrökből sorsoljuk ki. Ez azt eredményezi, hogy az őrön belül éppen a leggyengébbekkel foglalkoznak a legtöbbet, hogy esetleges kisorsolásukkor ők is jól megállják a helyüket. Az eredményhírdetés nem az egyénnek, hanem az őrnek szól. A győzelem vagy a vereség részese nem egy valaki, hanem az egész őr.

A cserkész testnevelésnek siketnémákra alkalmazható rendszere a következő:

A) *Általános testnevelés*: 1. Egészségi szabályok. 2. Tisztaság. 3. Friss levegő. 4. Helyes magatartás. 5. Öltözködés. 6. Étkezés. 7. Alvás. 8. Rossz szokásokról való leszokás.

B) *Tornagyakorlatok*: 1. Karlendítés. 2. Bokszoló karmozgások utánzása. 3. Kaszálás jobb és baloldalon. 4. Páros karhajlítás és nyújtás. 5. Váltakozott törzsfordítás karlendítéssel. 6. Páros karlengetés.

C) I. *Könnyű terepsportok*: 1. Gyaloglás. 2. Futás. 3. Légzési gyakorlatok.

II. *Terepsportok és löoktatás*: 1. Terepfutás. 2. Mélybeugrás. Dobások. 4. Előkészítő löoktatás.

III. *Akadály torna és céllövés*: 1. Akadálytorna. 2. Uszás. 3. Előkészítő löoktatás lövéssel.

IV. *Önvédelem és céllövés*: Valamely sport üzése (boksz, birkózás). 2. Néhány gyakorlatias önvédelmi fogás. 3. Iskola-lövés lőlap szerint. 4. Céllövő verseny.

D) *Cserkészjátékok*.

A játékok nagy változatossággal vannak beiktatva a cserkészlet célkitűzései közé. Kivétel nélkül mindenki szerepel bennük, de úgy, hogy sport primadonnák ne fejlődhessenek ki!

I. *Cserkészjáték előképzés*: 1. Külső fegyelem. 2. A parancs végrehajtása. 3. Jelentés és jelentkezés. 4. Titoktartás.

II. *Az egyes cserkész harczerű magatartása*: 1. Terepfelhasználás. 2. Az egyes cserkész harca. 3. A terepkutató. 4. Az őrszem. 5. A jelentőfutó.

III. *Az őrs harca*: 1. Játékszabályok ismerete. 2. Az őrs harca. 3. A felderítő járőr. 4. A tábori őrs. 5. A harc járőr. 6. Harczerű akadályverseny.

IV. *Nagyobb egységek harca*: 1. A raj harca. 2. Harcmozzanatok. 3. Légvédelmi riadógyakorlat.

V. *Különleges játékfeladatok*: 1. Magatartás erdőben, éjjel, ködben. 2. Összefüggő cserkészjátékok.

Ezzel az összeállítással cserkészvezetőink munkáját óhajtom megkönnyíteni, egységessé tenni. Jó munkát!

Hospitáljunk!

Irtó: Rédiger Károly.

Mi a szakembernek egyik legfőbb feladata? Az önképzés, a haladó korral való lépéstartás, hogy korszerű tudással állhasson hivatásának legszövevényesebb esetei között is.

Érezzük, hogy folytonosan kell tanulni és tapasztalatokat szerezni, mert csak tudással és mindenoldalú szaktapasztalatokkal folytathatjuk munkánkat eredménnyel.

Minden munkához s így a siketné mák tanításához is érteni kell. A hozzá nem értő „balkezes“ csak ronthat, ahelyett, hogy építene. Tehát tanulni, ismereteket és tapasztalatokat kell szerezni, hogy értékesen dolgozhassunk.

Kitől és mit tanuljunk? Tanulni mindenkitől lehet! Az élet mindeniben megérlelt valamelyes értéket. Ezt az értéket észrevenni, a más munkájában meglátni a mienkhez viszonyított tökéletesebbet, máris a haladást, az önképzést jelenti.

A mi siketnéma-tanári munkánk menete a *gyakorlati meg-látásokra* van felépítve. Éleslátásúaknak és előre megérzőknek kell lennünk, mint a sasnak! Növendékeink hangképzésében, kiejtésük tisztasága elérésében fokozatok vannak. Ugrásszerűen nem mehetünk előre. Ezeket a fokozatokat a legodaadóbb lelkiismeretességgel be kell tartanunk. Ehhez azonban finom szakérzék és gyakorlati tudás szükséges. Ezek nélkül egy lépést se tehetünk előre. A mi pályánk egész embert kíván. Mint a szobrásznak, úgy nekünk is értenünk kell ahhoz, hogy valamely alanyból mit és hogyan lehet elővarázsolni? Ez a körülmény teszi kötelességünk-ké, hogy minden lépésünket a céltudatosság, a bölcs előrelátás vezesse.

Az a törekvés, hogy mindig egész emberként állhassunk ügyünk szolgálatában, kötelességünk-ké teszi az állandó és lankadatlan tökéletesítésünket. Ez kötelez minket a szorgoskodásra, de kötelezi felsőbbségünket is a képzési lehetőségek megteremtésére. Ennek egyik kipróbált útja a *hospitálás*. Tegyük lehetővé nekünk a tapasztalatszerzést ezen a téren, hogy egymás osztálybeli munkáját megismerhessük. Ez két célt szolgál: a tapasztalatszerzést és az egymás munkájának megbecsülését. Erre azonban hivatalosan kiszabott idő kellene. Ahogyan eddig szakítottunk erre magunknak időt, az nem elégséges. Nagyon lényeges, hogy a hozzáértés legmagasabb fokát sajátítsuk el, mert enélkül munkánk csak tapogatódzás, kísérletezés lehet.

Ma, amikor az új meglátás és beállítottság kiváló gyakorlati képességű tanárt kíván meg az úttörő, az alapozó munkára, különösen szükséges a hozzáértés megszerzése. Minden újszerűség maradandóságát a népszerűsítés, a különféle szempontokból való megvilágítás és a meggyőzés teremthetik meg. Kísérletezés nélkül nincsen feltalálás. Minden kísérlet nyílt színre hozása harccal jár. Szükséges, hogy e harcban az ellenvélemények tiszteletben tartásának és szabad kéz engedtettségének az okos módosításokra. Minden dolog időre érik meg. A természetes fejlődés ellenére siettetni,

vagy kiereszkolni bármit is káros cselekedet. Az új irányzat az eddiginél is több türelmet, alhatatosabb és csüggedést nem ismerő munkát követel meg. Itt az ifjúi hév, erő és elszántság nem sokat lendít a munka eredményén. Inkább higgadtság, kiforrottság, tapasztaltság kell ide, mely meg tudja állapítani a tanítás menetét és fokozatait. A haladás egyes növendékeknél lehet ámulatba ejtő. De a nagy többségnél csak évek munkájával érhető el az eddigihez mérten jobbnak nevezhető eredmény. A kevésbé tapasztalt kartárs könnyen elégedetlen lesz ezzel a lassú, fokozatos haladással, amelyet sokszor kellemetlenül tarkít a visszaesés. Ezért tanár legyen a talpán az, akiből ez a tény nem öli ki a hitet és a reményt, hogy idővel mégis csak meg lesz az eredmény. Ezekkel a hullámzásokkal a tapasztalt szakember jobban, könnyebben tud megküzdeni, megbirkózni. Pl. Egy-egy fejhangon beszélő gyermek rendes kerékvágásba zökkenése csak fokozatos és nagy munka árán érhető el. Egyes esetenél még az alaphang változás korába is behajlik. Hogy az osztálytanításos munka minden növendékre hasznos és hatásos legyen, eljárásomban karban mondást alkalmazok minden új szó, vagy mondatnál oly formán, hogy a tenyerükkel meg-nagyobbítatom a fülkagylót, hogy így a fokozott inger egyiknél-másiknál kiváltsa az elsődleges hallási reakciót, a hangra való felfigyelést. Az így vezetett munka is azonban csak évek múlva ér el eredményt, de csak ott, ahol a hallási küszöb javítható volt. Néha a játszi módon végzett beszédfejlesztés is szípigó-sírásra bírja a munkába belefáradt gyermekeket. De sokszor éppen ez a helyzet hozza meg az annyira várt eredményt: az erőteljesebb, a csengőbb, a tisztább hangot, szót és beszédet, mely eddig hiányzott az érthetőségénél. A válságos pillanatok hozzák meg igen sokszor a kívánt eredményt, amit szintén jó tudni a siketnémák tanárának.

Az ilyenféle eseteket azonban hasznosabb látni, mint olvasni. És mert a gyakorlati elemi mozzanatok feltárását, megfigyelését szükségesnek vélem közkinccsé tenni és erre legalkalmasabb a közvetlen szemlélés, azzal fejezem be cikkemet, amivel kezdtem: *hospitáljunk!*

Egyesületünk kiadványai:

Bárczi Gusztáv dr.: Hallásébresztés — hallásnevelés. (A Bárczi-módszer értelmezése, tanítási menete, tanterve). Ára 2.— pengő.

Urbantschitsch Viktor dr.: A siketnémákkal és a szerzett siketségben szenvedőkkel végzendő hallásgyakorlatokról. Magyarra fordította Nemo. Ára: 3.— P.

Karl Kroyss dr.: Fülisiket — agyisiket. Ára: 1.— pengő.

Kórtörténelmi lapok a „családfák összeállításához“ 1 ív 10 fill.

Megrendelhetők a kiadóhivatalban: Budapest, VIII., Festetics-u. 3

Serleg-beszéd.

Elmondta: Zsembai Ferenc siketnéma-intézeti tanár, az 1938. okt. 8-án Vácott tartott Cházár András emlék-ünnepen.

Kedves Kartársak!

A keresztény és mohamedán viaskodások idején nem volt becsebb, értékesebb és kedveltebb hadiszerszám a damaszkuszi kardnál. Olyannyira megbecsült fegyver volt a damaszkuszi kard, hogy kelet költőit nem egy ízben ihlette dalra. A közhiedelem szerint — hogy a damaszkuszi penge értékét növeljék, finomságát fokozzák — a legfinomabb aranyból és acélból ötvözték össze. Így került együvé az erőt képviselő acél, az értéket jelentő arannyal.

Ha körültekintünk az emberi társadalomban, ott is reábukkanunk egyéniségekre, akiknek a lelki structurája feltűnő hasonlóságú a damaszkuszi acéllal.

Nem is kell messzire mennünk: szellem-formában itt lebeg előttünk egy férfiú, akinek lelkülete, élete, cselekedtei mind-mind azt bizonyítják, hogy a legnemesebb veretű damaszkuszi acél . . . s ez a férfiú jóléshi Cházár András.

Ha nézzük ezt az embert, amikor küzd nemzete jogaiért megalkuvás nélkül, amikor készebb magaválasztotta életpályájáról lemondani, semhogy alkotmányos meggyőződésével ellenkezésbe kerüljön, aki a törvényt és nemzetet fölibe merte helyezni a királynak, aki az összeesküvés és lázadás vádját is el bírta viselni, pedig kevés szív volt abban a korban, mely hevesebben vert volna honáért, mint az övé . . . íme előttünk az ember . . . a — törékeny testben bár, de — rugalmas, küzdésre kész, kemény lelkű ember: . . . az acél.

De ha tovább kutatjuk, vizsgáljuk a jóléshi remete lelkét, rájövünk arra, hogy nem acélkeménysége az, ami igazán értékesé teszi, mint inkább az, amit úgy hívunk, hogy *aranyember*.

Jóléshi Cházár András résztvevő szívvel hajolt mindenkor elesett embertársai, elmaradt nemzete felé. A jobbágsors javításának, a jogtalanok jogmegadásának, a népoktatás intenzívebbé tételének, a népegészségügy fejlesztésének fáradhatatlan bajnoka, lankadatlan szószólója megyegyűléseken szóval, írásbeli felterjesztésekben, javaslatokban egyaránt. S hogy hazája nyelvén mily rájónással csűng, mi sem bizonyítja jobban, mint az az óhaja, vajha az angyalok is e nyelven zengenének. Ha az ő álma megvalósulhatott volna, ha az ő idejében megindulhatott volna a magyarosítási folyamat, nem lett volna később nemzetiségi kérdés. Ime ezekben csillan ki Cházár András lelkének aranya.

Ha szemléljük a kort, melyben Cházár András élt, meg kell állapítanunk azt, hogy ez nem volt semmikép sem az ő egyéniségének, lelkületének megfelelő: . . . az elnemzetietlenedés, a tespedés korszaka volt az. Ha Cházár András néhány századdal előbb, ugyanezzel a damaszkuszi veretű lelkülettel él és küzd az elnyomottak érdekében, akkor vagy ott találjuk őt Dózsa György táborában — amikor annak mozgalma talán kevésbbe lett volna vérengző és

kegyetlen — avagy Werbőczynek lett volna segítőtársa a Tripartitum megszerkesztésében — ahol is a jobbágyságra vonatkozó szakaszok lettek volna bizonyára emberségesebbek. — Ha pedig később él, bizonyos: Kossuth legértékesebb munkatársai közé tartozott volna.

Bármennyire is nem volt a kor, melyben élt, öneki megfelelő, bizonyos önzéssel vagyok kénytelen azt mondani, hogy „hála Istennek!“ hogy ez így volt és nem máskép, mert akkor ez izzólelkű ember más téren kereste volna alkotnivágyó lelkének kielégítését s így a magyar siketnémaoktatás talán jóval később vehette volna kezdetét.

És itt álljunk meg egy percre! Lehet-e egy léleknek valódiabb aranytartalmát látnunk, mint egy olyan embernél, aki a férfisors legkeményebb csapása idején fokozottabb részvétellel és figyelemmel fordul a szerencsétlenek felé? Már pedig Cházár András ezt cselekedte és ennek köszönhető a siketnémák váci intézetének megalapítása s ezzel a magyar siketnémaoktatás megindulása. Jólétszi Cházár András damaszkuszi összetételű lelkének acéla nem tört el a megpróbáltatás alatt, aranya pedig mind ragyogóbban csillogott!

Az ő alapításának munkásai vagyunk mi, magyar siketnéma-intézeti tanárok. Felvértezettlen kell állanunk a nehéz munkára, lelkünknek iparkodnia kell hozzásimulnia ahhoz a nagy lélekhez, aki előttünk járt, aki acél s arany volt: jólétszi Cházár Andrásához. Sok-sok a leküzdendő nehézség, amit csak acélos akarattal s a nyugalom, zaklatottság nélküli belső derű aranyos lelkületével tudunk legyűzni.

Fanatizmus, munkánkban való feltétlen hit szükséges ahhoz, hogy pozitív eredményekre jussunk. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a mi munkánk sok tekintetben hasonlítható a chemikus munkájához. A vegyész ott ül a lombikjai előtt, lesi, várja keveréseinek, forralásainak eredményét, ami esetleg az emberiség sorsát is hivatva van előbbrevinni. Ez sok esetben sikerül is, de sok — talán túlnyomóbb — esetben az eredmény füst és pára. . . És mégsem hagyja abba, hanem tovább folytatja kutatásait. A mi vegykonyhánk az osztály, mi vagyunk a chemikusok s kísérleti anyag a ránkbízott növendékek. Mi is megindítjuk azt a folyamatot a gyermeklélek lombikjában, melytől szép eredményeket várunk . . . és hányszor, de hányszor ér a keserű csalódás, hogy küzdésünk, fáradozásunk eredménye csak füst és pára. És mi sem hagyjuk abba, hanem valami szent fanatizmussal kezdjük újra és újra, mígnem munkánkat siker koronázza.

Kedves Kartársak! Századunk a rohanás és egyben a lázas kutatás százada. Ennek a szele elkapott minket is: . . . pedig ha valahol, úgy a mi pályánkon igaz a közmondás: „Lassan járj, tovább érsz!“ Értem ezt a munka tempójára, de az anyag terjedelmére is. Ne terheljük meg a siketnéma agyát-lelkét többel, mint amennyit az befogadni képes. És a legfontosabb a kezdet: . . . a hangfejlesztés, a jó fonetizálás elengedhetetlen még a legújabb irányzat mel-

lett is, mellyel munkánkat új, célravezetőbbnek látszó eszközök felhasználásával jobbá igyekszünk tenni. Kutatunk, experimentálunk állandóan, egészen új siketnéma tanítási eljárás van kialakulóban, mert fűt bennünket valami . . . az a szellem, amely jóléshi Cházár Andrászt is fűtötte. És ez a szellemi hevület váltja ki az elvi harcokat is. És ez nem is lehet máskép: a tárgyilagos kritika nem jog, hanem kötelesség, mert hiszen valódi és értékes eredmény csak úgy érhető el, ha vélemény és ellenvélemény egy közös nyugvóponton találkoznak. Ez pedig idő kérdése csupán, . . . Amerikát sem egy nap alatt fedezték fel.

Cházár András szelleme erősíts meg minket továbbra is akaratunkban! És adja a Mindenható, hogy szerteszét szórt tetemed porzemecskéi mihamarabb ne a rab, hanem a szabad Gömör vármegye alkotórészeivé legyenek és mi a feltámadt, újraéledt Magyarországból folytassuk munkánkat azzal a szent hevülettel, amelynek példaadója Te valál!

Emléked legyen áldott!

Címerfordítás — megújhodás.

1938. december 11-én új fordulóhoz ért a magyar siketnéma-intézeti tanárság egyesületi élete. Ezen a napon történt meg a Siketnémák és Vakok Tanárai Országos Egyesületének fuziója a Gyógypedagógiai Tanárok Egyesületével. Az új egyesület, mely már nem egyenes folytatása az ősi egyesületnek, mert nem alapszabálymódosítással, hanem teljesen új alapszabályokkal alakult meg, „Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete” néven fogja végezni a reá háramló feladatot. Ebben az alakulatban a siketnéma-oktatásügy, mint *szakosztály* nyer elhelyezést. Mi, akik egyesületünk életét csaknem születésétől kezdve éltük végig s annak *önálló*, ügyet fejlesztő, státus érdekeket védő áldásos, nagy lendületű működését ismerjük, fájó meghatódottsággal állunk e tény előtt. Talán titkolt könny is pereg a lelkünkön, mert a régi dícső egyesületi életet érezzük elmulni még akkor is, ha az új egyesület a gyógypedagógiai- s benne a siketnéma-intézeti tanárságnak a réginél szebb jövő ígérétét nyújtja. Tisztelet, nagy tisztelet adásuk tehát a multnak! Zászlóhajtás annak minden ténye, tette, minden részes vezetője és munkása előtt! Adja Isten, hogy a jövő méltó lehessen a multhoz!

*

A siketnéma-intézeti tanárság egyesület élete 1901-ben kezdődött. Ekkor alakult meg a „Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesülete”. Ezen a néven 1923-ig működött önállóan. Ekkor kebelébe fogadta a vakintézeti tanárságot és eredeti címét kibővítette az új tagok jellegének megfelelően: „Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesülete” címre.

A gyógypedagógiai tanárképzés egységessége révén egyforma

oklevéllel bíró, de nem a siketnémák vagy vakok intézeteiben működő, egyesületen kívül élő vagy más egyesületbe tartozó *gyógypedagógiai* tanárságnak régi kívánsága, törekvése az, hogy kari és szakbeli érdekei hatásosabb védeése, ápolása, előre vitele céljából a siketnémák és vakok tanáraihoz tartozóan élhessen egyesületi életet. E törekvés megvalósulásának azonban nagy és erős ellenzői voltak azok, akik a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületét megalapították. Ezek a teljes tiszteletet érdemlő férfiak magasabb, tradicionális és kari okokból ragaszkodtak az egyesület eredeti címéhez és alapszabályaiban kitűzött céljainak minden más érdek által netán zavarandó — önálló munkálásához. A siketnémák oktatása keretén kívül álló tanárság befogadásától nem a vezetésben való túlsúly esetleges megingásának vagy elvesztésének eshetősége, hanem az akkor még igen idegenül hangzó és különösen a tanári címet kockáztatni vélt *gyógypedagógiai* elnevezés tartotta őket vissza. Ilyen módon azok a *gyógypedagógusok*, akik nem a siketnémák és később nem a vakok oktatása terén működtek, vagy egyesületen kívüli életet éltek, vagy pedig a „Gyógypedagógiai Tanárok Egyesületében“ tömörültek. Így tagozódott szét a *gyógypedagógiai* tanárság.

A „Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesülete“ azzal a nagy lelkesültséggel folytatta munkáját, melyet elődjétől, a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületétől örökölt. Az egyesületbe betért új tagok a legteljesebb kartársi egyetértéssel, a nemes tradíciók megértésével és tiszteletbentartásával vettek részt az egyesület törekvéseinek önzetlen munkálásában. Eggyé forrott így a *gyógypedagógiai* tanárság zöme és erkölcsi súlyával és tekintélyes taglétszámával vezető tényezője maradt továbbra is oktatásügyünknek. A siketnémák és vakok tanárainak egyesülése óta méginkább erősödött a még külön lévő *gyógypedagógiai* tanárok egyesülésre irányuló törekvése. Ennek hatására ügyünk felettes hatósága az egyesülés megvalósítását a tanárság vezető szerveinek feladatává tette. Miután az a generáció, mely a *régi siketnéma-tanárság* megingathatatlan tekintélyének szellemében nőtt fel, élt és működött, csaknem teljes egészében letűnt már az aktivitás teréről, a *középkorú nemzedék* tettekreleszen, a vérévé vált nagy munkaakarással engedelmeskedik az idő követelésének, az *ifjúság* pedig reménykedő odasimulással megy a *gyógypedagógiai közös táborba* — a *címerfordítás* minden komolyabb ellenvetés nélkül történt meg. Szentgyörgyi elnök azzal fejezte be elnöki megnyitóját, hogy örökifjú Egyesületünk nászra lép egy leányzóval. Legyen e nász a boldog együttélés örömteli fejezete s hozza meg a *gyógypedagógiai* tanárságnak a megújhodást!

Lapunk is pályafutásának határkövén áll. Ezzel a számmal mostani elnevezésében megszűnik. Utóda a „*Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Közlönye*“ folytassa tovább azt a munkát, mely nem ismer mást, csak az igazságot, az egyenességet s a törhetetlen haladni akarást.

(Örs).

Egyesületi élet.

Az október 8-iki választmányi ülés.

Az október 8-án Vácott tartott választmányi ülésen — tekintettel arra, hogy ugyanakkor volt a Cházár-émlékünnep — a kartársak igen szép számmal jelentek meg.

Az elnöki bejelentések során Szentgyörgyi Gusztáv elnök számolt be arról, hogy a kormányelnök urat egyesületünk nevében üdvözölte áldozatos munkájáért, melyet felvidéki testvéreink felszabadítása érdekében fejt ki. — Megemlékezett a Kormányzó Ur Öföméltósága 70-ik születési évfordulójáról. Isten áldását kérte életére. — Hóman Bálint és gr. Teleki Pál kimagasló egyéniségéről szólt elismerő szavakkal ezután. A választmány Hóman Bálint volt kultuszminiszter érdemeit jegyzőkönyvben is megörökítette. — Az egyesület nevében Hitler Adolf német vezért és kancellárt, valamint Mussolini olasz kormányelnököt táviratban üdvözölte, amiért hazánk ügyét meleg pártfogásukba vették. — Az Ujságírók klubjához részvéttáviratot intézett a debreceni repülőkatasztrófa alkalmával.

A fiatal tanárok elhelyezése, kinevezése, illetve a tanári státus létszámának felemelése tárgyában eljár az elnökség a V. K. M.-nél, ahol is méltánylással találkozott a kérés s biztosítást kapott arra nézve, hogy a minisztérium mindent megtesz e kérdés megoldására. Ugyancsak elismerte és méltányosnak tartotta a V. K. M. a VI. fizetési oszt. állásoknak 10 százalékra való felemelését. Az igazgatói pótlék felemelése már megtörtént. Hálával emlékezett meg Kornis Gyula dr. képviselőházi elnök, Erődi-Harrach Tihamér és Usetty Béla országgyűlési képviselők szíves és megértő támogatásáról.

Zsembai Ferenc titkári beszámolójában a Székesfehérvárott május 7-én tartott közgyűlés óta történetekről szolt; mindenekelőtt bejelentette, hogy a közgyűlés határozatának megfelelően az illetékes közéleti faktoroknak az üdvözlések elküldettek. — A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület 40 éves jubiláris közgyűlésén egyesületünket Vollmann János társelnök képviselte, ezenkívül írásban is üdvözlöttük a jubiláns egyesületet. — A 4950—1938. M. E. sz. rendelet értelmében a szaklap megjelenésére vonatkozó engedélykérést a miniszterelnökséghez beadtuk.

A gyógypedagógiai tanárság egy táborba való tömörülése érdekében több tárgyalás is volt már. A kérdés megoldása sürgős, mert ezt kívánja az egyetemes státuserdek és a szaklap szubvencionálásának kérdése is. Korábbi választmányi határozat szerint kéressel fordultunk a V. K. M.-hez, hogy a „gyógypedagógiai intézet“ elnevezést változtassa meg, hogy a rész ne foglalja le az egésznek a nevét. A V. K. M. 46.849—1938. számú leiratában ezt szükségesnek nem tartja, ellenben szükséges és sürgős a két tanáregyesület fuziója. A titkár elkészítette már az új alapszabálytervezetet is. A választmány egyhangú határozattal kimondta, hogy az e tárgyban már korábban kiküldött bizottság tárgyaljon a másik egyesülettel s ha nincs akadály, úgy rendkívüli közgyűlés hívandó össze e tárgyban.

Új tagokul felvették Horváth Frigyes és Vajda Lajos tanárok. Irlanda Zoltán kilépése tudomásul vétetett.

Gáldy Andor pénztári jelentése szerint bevétel volt 981.73 P, kiadás

583.16 P, maradvány tehát 398.57 P. — A választmány hozzájárult, hogy a fizetéstelen kartársak az egyesület tagjai lehetnek, a tagsági díj fizetésétől azonban az egyesület eltekint.

László Géza kaposvári igazgató szól a felszabadult intézetek birtokbavételéről, mire nézve az elnöktől megnyugtató választ kapott.

A választmányi ülés keretében dr. Bárczi Gusztáv ismertette a hallásébresztő módszer külföldi kísérleteinek eredményeit.

A választmányi ülés előtt szakülés volt. A szakülésen először Konrád György, a vakok budapesti József Nádor kir. orsz. intézetének tanára „*A vakok testnevelésének feladata és iránya*” címmel tartott előadást. Azután Szép József, a siketnémák váci kir. orsz. intézetének tanára mutatta be a Bárczi-féle eljárással tanított II. osztályát. A bemutató előtt kritikai előadásban foglalkozott mindazokkal a kérdésekkel, melyek az I-ső osztály tanításánál a gyakorlatban bukkantak fel s az elméleti megállapításokat igazolták, vagy vitásakká tették. Ezt a nagyértékű előadást, mint pedig a bemutatót megérdemelt figyelemmel hallgatták a szakülésen megjelent tanügyi felsőbbbségek, vendégek és tagok. A bemutatót vita követte, amelyben Istenes Károly, Simon József, dr. Bárczi Gusztáv és Kanizsai Dezső szólaltak fel.

A választmányi- és szakülésen jelen voltak: Szentgyörgyi Gusztáv igazgató, egyesületi elnök, dr. Kemenes Illés tankerületi kir. főigazgató, dr. György Oszkár tanügyi fogalmazó, Simon József tankerületi főigazgatósági szakelőadó, tanulmányi felügyelő, Istenes Károly igazgató, tanulmányi felügyelő, Vollmann János igazgató, tanulmányi felügyelő, Nagy Péter nyug. igazgató, egyesületi örökös tb. elnök, Mesterházy Jenő, a Tanítóképző-Intézeti Tanárok Orsz. Egyesületének főtitkára, dr. Szimon Béla és Eröss József kegyestanítórendi tanárok, Melha Endre polg. isk. igazgató, dr. Gresz Szilveszter intézeti orvos, dr. Baranyay Géza, dr. Bárczi Gusztáv, Cseresnyés Ferenc, Kanizsai Dezső, Kádas György, Ehling Jakab, László Géza, Schreiner Ferenc, Schulmann Adolf, Vattyai Ferenc, Záborszky Árpád igazgatók, Berinza István, Besenyői Mátyás, Biró Sándor, Biró Sándorné, Bors Vilmos, Fizáry Bódog, Gansel Irén, Gáldi Andor, Gerstner Ödön, Gogola Aladár, Góts Ottó, Györgyfy Ákos, Győrffy Pál, Győrffy Pálné, Horváth Frigyes, dr. Krieger György, Krupa Pál, Konrád György, Lovász Árpád, Lefkovits Dezső, Pesky Mária, Rédiger Károly, Sándor Lajos, Salgó Ferenc, Siposs Jenő, dr. Schnell János, Szalay Vilma, Szép József, Szomor Endre, Takács Irén, Tamás Lajos, Tamás Lajosné, Ujvárosy József, Vajda Lajos, Válek János, Végh Ferenc, Wayand Teréz, Wolkóber János, Zsembai Ferenc, Zsemberi József, Zsenaty Dezső tanárok és a váci kegyes tanítórendi főgimnázium VIII. osztályos tanulóifjúsága. (Ez utóbbiak csak dr. Bárczi és Szép előadásán voltak jelen.)

A választmányi ülést a szokásos Cházár emlék-lakoma követte, melyen a serleg beszédet Zsembai Ferenc váci siketnéma-intézeti tanár mondotta. A nemes gondolatokban gazdag, új meglátású beszédet lapunkban közöljük. Az ebéden felszólalt dr. Kemenes Illés tankerületi kir. főigazgató is. A következőket mondotta: A tanításban nagyjelentőségű tényező a *kedély* és a *közvetlenség*. A lélek derüje, amit a tanár

sugároz magából, az a pedagógiai mosoly, mely így szól: engedjétek hozzám a kisdedeket. Szép József tanár magához engedi a kisdedeket. Az ő szeretetteljes, derüs tanítási módszeréből példát visz magával. Régen háromszor sem volt szabad mosolyogni egy évben az iskolában. A bemutatott tanításban látta, mit jelent az, ha a tanár a szívét viszi az iskolába, a tanításba! *Szívet, szívet az iskolába!* A viharzó tengeren sziklába ütköző nagy hajó elsüllyed, mert nincs szíve. A felette repülő kis madár kikerül a viharból, mert van szíve, mely a vészen, a viharon átsegíti. *A szív, a szív a minden!* — A második, amit megemlít, a magyarság dolga. Borbély is, Bárczi is a magyar név büszkesége! Működésük új fejezetet jelent a siketnéma-oktatás fejlődésében. Új irányt jelöltek ki a szakművelés terén. Bele kell égetni a magyar gyermek lelkébe, hogy mindenütt, minden téren van magyar nagyság! Ezzel vésük bele a magyar büszkeséget. Fogjunk össze és legyünk egyek a nagy gondolatok és törekvések kimunkálásában. A kard a magyarnak az ősi fegyvere. Jellemző ez a magyar lélek egyenességére, mert a karddal mindig előre, szemtől-szembe szokás és lehet vágni, hátrafelé sohasem. Köszöni Szépnek azt, mit tanításában látott, hallott, Zsembainak pedig a mesteri felépítésű, pompás Cházár-megemlékezést.

A november 20-iki rendkívüli közgyűlés.

Rendkívüli közgyűlést tartott Egyesületünk 1938. november hó 20-án Budapesten, a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület székházában. A rendkívüli közgyűlés tárgyául a Gyógypedagógiai Tanárok Egyesületével való egyesülés volt kitűzve. A tagok nem jelentek meg az alapszabályokban előírt számban s ezért ez a közgyűlés nem volt határozatképes. Az elnökség december 11-re hívta össze azt a közgyűlést, mely a megjelenő tagok számára való tekintet nélkül határozatképes lesz.

A november 20-iki rendkívüli közgyűlés után a megjelent tagok szakülésre gyűltek össze az Izraelita Siketnémák Országos Intézetében. Ezen a szakülésen dr. Kepes Pál fülész-főorvos „*A Corti szerv jelentősége a hallásnál, az újabb kutatások alapján*” címmel, Kanizsai Dezső igazgató pedig „*Hallásmaradványok jelentősége a hallásfejlesztés terápiájában*” címmel tartott előadást. Mindkét előadás értékes, marandó nyomot véselt a hallgatóság tudásába. Dr. Kepes Pál előadását lapunk mostani számában közöljük.

A szakülésen jelenvolt vendégek és tagok feljegyzett névsora: Szentgyörgyi Gusztáv egyesületi elnök, Simon József főigazgatósági szakelőadó, tanulmányi felügyelő, Deutsch Ernő, az izr. intézet vezérőlbizottságának elnöke, dr. Boda Ernő az izr. intézet vezérőlbizottságának elnökhelyettese, dr. Angyal Ferenc, Ehling Jakab, Fizáry Bódog, Gáldi Andor, Gansel Irén, Gogola Aladár, Györgyfy Ákos, Kardos Ignác, Kardos Rózsa, Lefkovits Dezső, Magyar László, Murányi Antal, P. Balkányi Sári, Salgó Elemér, Schönberger Mór, Schreiner Ferenc, Streliszky Irén, Szabó Gyula, Szép József, Ujvárosy József, Wayán Ferenc, Wolkóber János, Záborszky Árpád, Zsembai Ferenc, Zsembéri József, Zsenaty Dezső igazgatók, illetve tanárok, dr. Bródy Ferenc,

dr. Fleischmann László, dr. Kalocsay Géza, dr. Rejtő Gyula, dr. Révész Béla, dr. Singer Gyula, dr. Somogyi László főorvosok, dr. Pollatschek Elemér egyetemi m. tanár, dr. Darányi Gyula egyetemi tanár képviselőjében: dr. Fröhlich Erzsébet adjunktus és dr. Cseh Pál tanársegéd, dr. Ehrenfeld N., dr. Epstein Klára, dr. Rosinger Andor, dr. Veszprémi Olga és dr. Wagner Tibor orvosok.

A szakülés után ottmaradtakat az intézet igazgatósága ebéden látta vendégül.

A december 11-iki rendkívüli közgyűlés.

A „Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesülete” 1938. december 11-én tartotta meghirdetett második rendkívüli közgyűlését. Ennek a rendkívüli közgyűlésnek egyedüli tárgyát a Gyógypedagógiai Tanárok Egyesületével való egyesülés ügye képezte. A rendkívüli közgyűlés a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület székházának dísztermében zajlott le. *Szentgyörgyi Gusztáv* egyesületi elnök megnyitójában ismertette az egyesülési törekvések történetét, melynek kikerülhetetlen következménye a mai helyzet: egyesülni a másik tanáregyesülettel. A siketnéma- és vak-intézeti tanárságnak ettől a történetstől nincs miért húzódnia, mert az új egyesülés a szaki törekvéseknek éppen olyan lehetőségeket biztosít, mint a jelenlegi egyesület, a státus érdek szem-pontjából pedig csak előny származhatik abból, ha a gyógypedagógiai tanárság teljes testületével áll az indokolt kívánságok mögött. Ajánlja a javaslat elfogadását, az egyesülés kimondását s a vitát megnyitja. *László Géza* kaposvári siketnéma-intézeti igazgató szólalt fel először. Nem az egyesülés ellen akar beszélni, csak felveti a kérdést, nem lehetett volna-e a mai helyzetet elkerülni. Meggyőződése, hogy sok szakügyi károsodásunkat idézte elő az, hogy ügyünk vezető férfiai között nincs meg az összhang. Tanárképző főiskolánk szüneteltetését, ami könnyen kínos tanárhiányt eredményezhet, tudomása szerint szintén ez idézte elő. A vezető férfiak egyetértésére igen nagy szükség van. *Simon József* tankerületi kir. főigazgatósági szakelőadó teljesen igazat ad *László Gézának* és ő is tényként megállapítja, hogy erkölcsi és szakértelmeink elvesztését a vezető férfiak egyenlensége okozta. Egy lépést sem tettünk a fejlesztés érdekében. Pedig a szakoktatás érdeke az első. A fiatalság kárát az Idő okozza, nemcsak a mi pályánkon, de minden pályán. Az összefogásra ütött az utolsó óra. Közösségben van az erő. A siketnémák fogy-nak. A vakok is. A siketnémák nevelése a foglalkoztatás felé tart. Elfogadja és ajánlja elfogadásra az elnöki javaslatot. Indítványozza az elnöki megnyitó beszédnek szaklapunkban való közzétételét. *Konrád György* vak-intézeti tanár az egyesülés kimondása mellett szólal fel. *Schreiner Ferenc* vak-intézeti c. igazgató is az egyesülés kimondását hangoztatja, mert az idő sürget, a szükség parancsol! *Istenes Károly* igazgató, tanulmányi felügyelő kijelenti, hogy az egyesülést megakadályozni nem lehet, az bizonyos. Az egyesülés ellen kifogás nincs. De régi egyesületünk azt megérdemli, hogy a fiatalabb másik egyesület jöjjön

ide hozzánk és jelentse a velünk való egyesülés tárgyában meghozott határozatát. — Miután több felszólaló nem volt, az elnök feltette a kérdést: elfogadjá-e a rendkívüli közgyűlés az elnöki indítványt, kimondja-e Egyesületünknek a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Egyesületével való egyesülését? A jelenlévő tagok felállással, túlnyomóan nagy többséggel az egyesülés mellett szavaznak. Az elnök ilyen értelemben mondja ki a határozatot. Rövid szünet után a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Egyesületének tagjai is bevonulnak a terembe és Szentgyörgyi Gusztáv elnök, dr. Baranyay Géza elnökkel együtt megnyitja az új egyesület alakuló közgyűlését. Szentgyörgyi Gusztáv ezt a bejelentést teszi: A Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesülete nagy szótöbbséggel kimondotta egyesülését a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Egyesületével. Dr. Baranyay Géza: a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Egyesülete egyhangulag kimondta egyesülését a Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesületével. Ugy Szentgyörgyi, mint dr. Baranyay kijelentik, hogy egyesületünknek anyagi terhei nincsenek. Az egyesületi vagyonok pontos számadatait jegyzőkönyvbe foglalják. Ezután Zsembai Ferenc titkár pontról-pontra felolvassa az alapszabályok tervezetét, melyet igen alapos vita és sok hozzászólás után a közgyűlés megállapított és elfogadott. Az új egyesület címe: „*Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete*.” (Alakult a Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesületéből és a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Egyesületéből.) Az új szaklap címe pedig: „*Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Közlönye*.” Ezután az új tisztikar megválasztása következett, *Klug Péter* nyug. szakfelügyelő, kormányfőtanácsos korelnök elnöklésével. A szavazás eredménye a következő: *Elnök*: Szentgyörgyi Gusztáv váci kir. orsz. siketnéma-intézeti igazgató. *Társelnökök* (egyszersmint szakosztályi elnökök): *Szép József* vaci kir. orsz. siketnéma-intézeti tanár, *Schreiner Ferenc* budapesti kir. orsz. vak-intézeti c. igazgató, *Pánczél Imre* a gyulai gyógypedagógiai nevelő- és foglalkoztató intézet igazgatója. *Ügyész*: dr. Schannen Béla ügyvéd. *Főtítkár*: dr. Krieger György budapesti áll. kisegítő-iskolai tanár. *Szerkesztő*: Györgyfy Ákos budapesti áll. siketnéma-intézeti tanár. *Kiadó*: *Györffy Pál* budapesti áll. siketnéma-intézeti tanár. *Jegyző*: *Biró Sándor* váci kir. orsz. siketnéma-intézeti tanár. *Pénztáros*: *Gáldi Andor* budapesti kir. orsz. vak-intézeti tanár. *Ellenőr*: *Rédiger Károly* budapesti áll. siketnéma-intézeti tanár. *Számvizsgálók*: *Fizáry Bódog* budapesti kir. orsz. vak-intézeti tanár, *Magyar László* a budapesti nagyothallók-intézetének tanára, *Révász Kálmán* budapesti áll. gyógypedagógiai nevelő-intézeti tanár. *A választmány tagjai*: *Rendes* tagok: *Bács László*, *Erdélyi József*, *Füzesi Árpád*, *Gábor Lajos*, *Kanizsai Dezső*, *Krupa Pál*, *László Géza*, *Lett József*, *Murányi Antal*, *Schulmann Adolf*, *Simon József*, *Tóth Árpád*, *Ujvárosy József*, *Vida Lajos*, *Wayán Ferenc*, *Záborzky Árpád* a siketnéma szakoktatás képviselőjében.

Góts Ottó, *Haberstroh József*, *Joó Sándor*, *Schnitzl Gusztáv*, *Dr. Tóth Zoltán*, *Vajda Lajos*, *Zsenaty Dezső* a vakok szakoktatása képviselőjében. *Dr. Baranyay Géza*, *Berényi Ferenc*, *Kerényi József*, *Kádas György*, *Láng István*, *Libucz József* a szellemi- és értelmi fogyatékosok

szakoktatása képviselőjében. Póttagok: Gogola Aladár, Kákonyi Sándor, Thüringer János, Szabó Gyula, Horváth Frigyes.

A szakosztályok megalakítása későbbi időpontban fog megtörténni.

Az 1938. december hó 11-i rendkívüli közgyűlésen és az utána tartott alakuló közgyűlésen jelen voltak: Szentgyörgyi Gusztáv igazgató, egyesületi elnök, Klug Péter kormányfőtanácsos, nyug. szakfelügyelő, egyesületi örökös tb. elnök, Simon József tanker. kir. főig. szakelőadó, Istenes Károly igazgató, tanulmányi felügyelő, továbbá Bács László, Berinza István, Biró Sándor, Cseresnyés Ferenc, Duráczky József, Ehling Jakab, Fizáry Bódog, Füzesi Árpád, Gansel Irén, Gáldi Andor, Gogola Aladár, Góts Ottó, Györgyfy Ákos, Győrffy Pál, Haberstroh József, Hochrein Lajos, Horváth Frigyes, Jónás László, Kanizsai Dezső, Kardos Ignác, Konrád György, Krupa Pál, László Géza, Magyar László, Murányi Antal, P. Balkányi Sári, Pető Ferenc, Pirovits Jenő, Rédiger Károly, Salgó Elemér, Sándor Lajos, Schannen Péter, Schnitzl Gusztáv, Schreiner Ferenc, Schönberger N., Schulmann Adolf, Szaucsek István, Szép József, Thüringer János, Ujvárosy József, Vajda Lajos, Végh Ferenc, Vida Lajos, Weszelovszky Lajos, Záborszky Árpád, Zsembai Ferenc, Zsenaty Dezső.

Az alakuló közgyűlésen ott voltak még: dr. Baranyay Géza, Csomor Anna, Faragó Béla, Farkas Béla, Hajós Elemér, Kádas György, Kerényi József, dr. Krenkóné Grábler Matild, dr. Krieger György, Lehmann László, Libucz József, Nyitribusz Ilona, Pánczél Imre, Révész Kálmán, dr. Tóth Zoltán, Ujváry Ferenc, Vargha Béla, Wallrabenstein Frigyes, Zsenaty Dezsőné Szakszon Gizella.

Vegyes.

MINISZTERÜNK KITÜNTETÉSE. A Felvidék visszaszerzéséért folytatott tárgyalások magyar bizottságának egyik tagja volt gróf *Teleki Pál* vallás- és közoktatásügyi miniszter is. Büszke örömmel tölthet el ez a tény minden magyar pedagógust, mert a néprajzi határ megállapításánál miniszterünk szaktekintélye nagy értékkel esett a magyar Igazság mérlegének serpenyőjébe. Kormányzó Úr öfömméltósága gróf *Teleki Pál* miniszternek ezért, a haza körül szerzett elévülhetetlen érdemeiért a Magyar Érdemrend nagykeresztjét adományozta. Magyar lelkünk igaz örömeivel örökítjük meg lapunkban mi is ezt a kitüntetést.

NÉVVÁLTOZTATÁS. *Vollmann János*, a vakok *József Nádor* kir. orsz. intézetének igazgatója, nevét belügyminiszteri engedéllyel *Vető*-re változtatta.

KINEVEZÉS. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Weszelovszky Lajos* siketnémaintézeti segélydíjas helyettes tanárt jelenlegi állomás helyén való meghagyása mellett gyógypedagógiai intézeti helyettes tanárrá kinevezte.

HEGEDÜS MÁRIAT a V. K. M. a soproni siketnémák intézetéhez osztotta be tanárnak.

MAÁR JÁNOS tanárt a szombathelyi főigazgatóság a siketnémák soproni intézetének helyettes igazgatójává nevezte ki.

„CHÁZÁR ANDRÁS, SZÉCHENYI ISTVÁN ELŐFUTÁRJA“ címmel tartott előadást Szentgyörgyi Gusztáv váci kir. orsz. siketnéma-intézeti igazgató, a Népegészségügyi Múzeum előadótermében nov. 30-án.

VÉGH FERENC tanártársunkat a Cserkész Szövetség szombathelyi csoportja a tiszti vizsgáztató bizottság elnökének nevezte ki.

SCHULMANN ADOLF igazgató kartársunk a Magyar-Lengyel Társaság f. évi november 11-én megtartott szabadságünnepén a Fehér Ház B. E. képviselőjében — mint az Egyesület alelnöke — üdvözlő beszédet mondott a magyar-lengyel testvériség és a magyar-lengyel közös határról.

SÓFALVY RÓZA, a hibásbeszédűek bpesti áll. intézetének tanára tevékenyen működött közre a Fehér Ház B. E. felvidéki zászlóakciójában s az Egyesület megbízásából a visszatért Beregszászon, Munkácson, Ungvárt és Kassán osztotta ki a nemzeti zászlókat. Sófalvy kartársunknak örök élménye ez az út és ez a tevékenység.

A SIKETNÉMÁK SOPRONI INTÉZETÉNEK növendékei Vissi Margit tanárnő vezetésével díszes zászlót készítettek. A zászlóra jelmondatot hímeztek és azzal a kéréssel küldték el az Ereklés Országzászló Nagybizottságának, hogy azt valamelyik felvidéki gyógypedagógiai intézetnek juttassa el. A növendékek kesztyűket is kötöttek a katonáknak.

WAYÁN FERENC igazgató, a Frontharcos Szövetség soproni főcsoportjának alelnöke, volt a szónoka annak az ünnepségnek, melyen a Hűség-Országzászlót feljebb vonták Sopronban.

LÁSZLÓ GÉZA igazgatót, a soproni TESZ főtitkárát, Kaposvárra történt áthelyezése alkalmából a soproni TESZ ünnepi gyűlésen búcsúztatta. A helybeli lapok terjedelmes cikkekben, nagy elismeréssel írtak soproni munkásságáról. Az intézet tanárai és növendékei díszgyűlésben meghatottan búcsúztak László Gézától és egyben 25 éves tanári jubileumát is megünnepelték.

TINSCHMIDT ERNŐ siketnéma-intézeti tanárt, a soproni TESZ a főtitkári teendőik végzésével bízta meg és a szabadegyetemi tanfolyam vezetőjének is megválasztotta. Tinschmidt Ernő kartársunk okt. 6-án, nov. 3-án és a Felvidék visszacsatolása örömeire rendezett ünnepségen saját költményeit szavaltta. Az EMÉ-ben pedig nov. 6-án „Kassa és Mecenzéf környéke“ címen tartott előadást. A helybeli lapokban cikkei és költeményei jelennek meg. Költeményeit több ünnepélyen szavalták.

KEDVES ÉS TANULSÁGOS MIKULÁSI SZINDARABOT írt Géhl Klára váci kir. orsz. siketnéma-intézeti nevelőtanár. Ezt a szindarabot a váci intézet növendékei adták elő először az intézet Mikulás-estjén, december 5-én.

A BÁRCZI-MÓDSZERT TANULMÁNYOZTA a siketnémák budapesti áll. intézetében dr. Ernst *Bieri* svájci siketnéma-intézeti tanár. (Münchenbuchseeből.)

NAGYOTHALLÓK RÉSZÉRE szájról-olvasási tanfolyam nyílt meg Debrecenben. Vezetői: Kiss Vera és Szabó Gyula siketnéma-intézeti tanárok.

HALÁLOZÁS. Id. Frey János, Ujvárosy József budapesti siketnéma-intézeti tanártársunk édesatyja, október hó 25-én 82 éves korában Kaposvárott meghalt. Ny. b.!

A SIKETNÉMAK SOPRONI INTÉZETE lelkes és szorgalmas felügyelőnöje, Horváth Ilona, 42 éves korában elhunyt. Nyugodjék békében.

GÁSPAR JÁNOS debreceni siketnéma-int. tanártársunk irodalmi és zenei téren is tevékeny működést fejt ki. A Debrecenben megjelenő „*így látjuk*“ ... című folyóiratnak társszerkesztője. „Az élethivatás választásáról“, a „Beszédvédelem és beszédnevelésről“, „A helyes pályaválasztásról“ és „A magyar beszédéről“ figyelemreméltó értekezést írt a „Debreceni Ujság Hajdúföld“, a „Debrecen“, az „*így látjuk*“... helyi lapokba és a „Pesti Hírlapba“. Dalszerzeményeit az országos magyar-nóta pályázaton ezüst és bronzéremmel tüntették ki. Zene szerzeményei a „Magyar Művészeti Lexikon“-ban, a „Magyar Zenealbumban“ és a „Kittüntetett Nóták Albumában“ jelentek meg.

„VÁCI MOSOLYOK“ és egyéb írások (második sorozat) címmel tréfas karcolatokat adott ki Györgyfy Ákos.

Kartoték rendszert vezettek be a siketnémák váci kir. orsz. intézetében a növendékek nyilvántartására.

— LÉGVÉDELMI GYAKORLAT VÁCON. December hó 7-én egész nap légvédelmi gyakorlat volt Vácott. A nap folyamán ötször jelzett riadót a sziréna. A siketnémák kir. orsz. intézete is részt vett a légvédelmi gyakorlatokban. Az intézet apraja-nagyja minden riadó alkalmával néhány pere alatt az óvóhelyeken volt, szinte az érzékű embereket is megszégyenítő gyorsasággal. Az esti riadó a gyermekek nagyrészt már álomban találta, mégis három pere alatt mindenki lent volt az óvóhelyeken — kezében tartva az előírt vizes zsebkendőt. A gyorsaságot azzal érték el, hogy minden kisebb növendék mellé egy nagyobb növendéket osztottak be, aki aztán riadó alkalmával kisebb társát a vállára vette és úgy vitte le az óvóhelyre. (M. I.)

A TISZABALPARTI MEZŐGAZDASÁGI KAMARA országos jellegű mozgalmat indított azért, hogy agrár-szociális, kulturális és nemzetpolitikai érdekből *kultúradó* bevezetését és minél előbbi megvalósítását célkitűzései közé iktassa a közoktatásügyi kormányzat.

— A GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK TEMETKEZÉSI SEGÉLYEGYESÜLETE f. évi október hó 8-án Vácott választmányi ülést tartott *Istenes Károly* igazgató, tanulmányi felügyelő elnöklésével.

Góts Ottó titkári jelentésében megnyugvással állapította meg,

hogy — hála Istennek — több mint másfél év telt el a legutóbbi haláleset óta s így ez alatt az idő alatt az Egyesületnek nem kellett temetkezési segélyt kiutalnia. Következésképen nem kellett hosszú ideig a kartársak hozzájárulási díját sem igénybevenni. Javaslatára két új tagot vett fel a választmány, *Laczkó István* és *Bíró Sándor* kartársakat. — A tagok száma 164.

Berinza István pénztáros jelentése szerint a jelenlegi egyesületi vagyon 3030.57 P, amelyből 15.14 P a kézipénztárban van, 3015.43 P pedig a postatakarékban van elhelyezve.

Felhívjuk az újonnan (tehát az 1938. évi július 1-től) kinevezett kartársak szíves figyelmét arra, hogy az Egyesület alapszabályai szerint a kinevezéstől számítva csakis egy éven belül kérhetik az Egyesületbe való felvételüket, azontúl már nem. A kartársi együtterzésnek nagyon szép tanujelét adnák akkor, ha — saját érdekükben — még idejében, tehát az egy év lejárta előtt, belépnének az Egyesületbe. Ott találják csaknem teljes státusunkat! (G. O.)

TEMETKEZÉSI SEGÉLYEGYLETÜNKBŐL kimaradt kartársaink figyelmébe ajánljuk a Magyarországi Tanítók Eötvös-Alapja önszegélyző és családjóléti osztályát, ahol halálozás esetére igen kedvező feltétel mellett biztosítható megfelelő temetkezési segély. (Iroda: Bpest, VIII., Szentkirályi-utca 47.)

ZÁSZLÓT AVATOTT okt. 16-án a magyar siketnéma-társadalom egyesülete, a „Cházár András” Országos Siketnéma Otthon. A zászlóanyai tisztet Anna királyi hercegasszony töltötte be. A zászlószeget „*a lélek beszél az Istennel és hallja szavát*” mély értelmű jeligével ütötte be a Fenséges Asszony a zászlórudba. Zászlóavatás előtt az Otthon Nefelejts-utcai székházának helyiségeiben kifüggesztett keresztek szentelte fel Mészáros János dr. érseki általános helynök. Az Otthon új elnöke P. Badalik Bertalan Domonkos rendi tartományfőnök.

AZ UNGVÁRI SIKETNÉMAINTÉZET cseh igazgatója, Böhm József még a magyar honvédek bevonulása előtt eltávozott s az intézet igazgatását Bieli tanárra bízta. De Bieli tanár is elmenekült 7 tanártársával Nagybereznára. Ide vitték az intézet 129 növendékét is, akik az ez időszerint még vissza nem tért területről valók. Az ungvári intézetben jelenleg növendék nincs, 8 tanára, illetve tisztviselője maradt Ungvárt.

Adatok a visszatért magyar Felvidék gyógypedagógiai intézeteiről.

Istenes Károly igazgató, tanulmányi felügyelő, összegyűjtötte a visszatért magyar Felvidék gyógypedagógiai intézeteire vonatkozó adatokat. Ezt a következőkben közöljük:

Komárom. Csehek által létesített magyar tannyelvű állami siketnéma-intézet. Az intézet a tölténygyárban van elhelyezve. 92 növendéke bentlakó volt. A csehek a kivonuláskor az intézet teljes felszerelését elvitték. A növendékek most a városban laknak családoknál. Az intézet 8 évfolyamú. Az intézetet a magyar hatóságok átvették és ott rendes tanítás folyik. Növendékei Abauj, Bars, Bereg, Gömör, Hont, Komárom, Nógrád, Nyitra, Pozsony és Ung megyéből valók. Az intézetnek 4 tanárra van szüksége.

Jolsva. A csehek az intézet minden élő és holt felszerelését elvitték. Elvitték a növendékeket is 7 gyermek kivételével, akik a visszatért területre valók. Az igazgató és a tanárok is elmentek. Hivatalosan azt jelentették, hogy az intézet feloszlott.

Ungvár. A növendékek létszáma a visszatérés előtt 129 volt. Az intézet összes tiszt, szolga és cseléd személyzete 32 főből állott. Az intézet a régi Drugeth-utcai épületben működött. A csehek távozásukkor magukkal vitték az intézet teljes berendezését és a növendékek közül azokat, akik a vissza nem tért területre valók. Ott maradt 6 tanár, 1 ideiglenes szakóvónő, 1 háztartási cseléd. Az iskola jelenleg növendékek nélkül van.

Kassa. Egyesületi alapítású, künnlakásos siketnéma-intézet volt 60 növendékkal. Maradt 24 növendék. A tanítás szünetel a berendezés hiánya miatt. 2 tanár maradt Kassán. Az egyik Dulya Antal. A tanárokat az állam fizette. Az intézetet a népjóléti miniszter segélyezte. Az intézet épületét a nagy megye építtette. Állítólag gyengeelméjűek részére is volt intézet Kassán.

Rimaszombat. Gyengeelméjűek (lelki-betegek) részére volt intézet, melyben 37 leány növendékkal 2 apáca foglalkozott.

Garany. Ugyanolyan jellegű intézet, mint az említett rimaszombati, de fiuk részére. Itt 52 növendék volt. Az intézet megszűnt, mert a csehek úgy az intézet felszerelését, mint pedig a növendékeket magukkal vitték. Az összes alkalmazottak is eltávoztak.

Pelsőc. Magán intézet. A visszatérés előtt is úgy működött, mint most.

Munkács. Itt vakok intézete volt, de erről adataink nincsenek.

Szegénygondozásba vett vakok jelenlegi helyzete.

Irta: Herodek Károly.

(Befejezés)

Hány világtalan ember, illetőleg hány család részesül közsegélyben és ezek közül hány az intézetet végzett, hány a családos és hány a magán egyén?

1936. évi december hó 1-től 1938. évi február 10-ig nyilvántartásba vétetett összesen 327 család és magános vak; ebből fogyatékbba került 23; jelenleg 304 család és magános van nyilvántartva, s ugyanennyi részesül segélyezésben is. 31 családban a férj és feleség is, egy családban az anya és leánya is vak, tehát összesen 336 vak részesül segélyezésben. Az ellátottak száma a látó keresetképtelen vak családtagokkal együtt 503 személy. Családos 201, magános 135 vak. A magánosok csoportjába számíttatnak azok az egyébként családban élő vakok is, akiknek már gyermekeik felnőttek, vagy szüleik elöregedtek és annyira szegények, hogy maguk is közsegélyből élnek. Ide tartoznak a testvérnél vagy egyéb rokonnál élő vakok is.

Az itt számszerűen feltüntetett kontingensből intézetet végeztek:

1. József nádor intézet	59
2. Kolozsvári intézet	6
3. Wechseldmann intézet	6
4. Vakokat Gyámolító, Budapest	27
5. Vakokat Gyámolító, Szombathely	4
6. Vakokat Gámolító, Szeged	2

Összesen: 104,

tehát mintegy 30%-át teszi ki a szegénygondozás alá vont vakoknak az intézetet végzettek száma. Mint érdekességet jegyezzük meg, hogy van két vak ember, aki bár budapesti lakos és kiskorától fogva vak, mégsem részesült semmiféle intézeti nevelésben és felkarolásban.

Hol, illetőleg milyen helyeken laknak és a lakásviszonyok megfelelőek-e?

A vakok a város különböző részein szétszórtan laknak. Alig 10%-nak van főbérleti lakása, míg legtöbbje albérlő és ágyrajáró, vagy jobbik esetben városi szükségslakásban élő. Sajnos, a lakásviszonyok alig ütik meg a minimális szociális mértéket, a higiénia és a térbeli dimenzió szinte számúzve vannak. Ime néhány eset: van olyan ágyrajáró hely, ahol 4x5 méteres szobában 20—25-en laknak és csak felváltva tudnak lepihenni. Még ki sem hülhet az ágy, ha ugyan nem a földre szórt szalmán fekszenek, s máris egy másik ember fekszik bele. Van több olyan hely, ahol a legszükségesebb butorzat is hiányzik és a helyiségek tisztántartása alig történhetik meg. Hogy erkölcsi szempontból az ilyen helyek milyen károsak, annak fejtegetése túlhaladja e téma kereteit.

Juthatnak-e a világtalanok a székesfőváros társasházaiban lakásokhoz s ha igen, hányan vannak ilyenek?

A főváros kétféle lakást tart fenn: 1. városi kislakásokat, amelyeknek magánbérleti jellege van, szerződéses alapon. Ilyen lakásban lakik 4 család, 2. szükséglakásokat, amelyeket a lakáshivatal bírósági kilakoltatási végzés alapján utal ki. A szükséglakások a külvárosban vannak s általában egy helyiségből, tehát csak szobából állanak. Vannak ugyan konyhás lakások is, főleg az újabbak, de ezeket csak népesebb családok kaphatják meg. A segélyezettek közül 69 család lakik szükséglakásban, szétszórva, 15 telepen. Ezenkívül ilyen telepen albérlőként lakik 7 család. Albérlő tartását a szabályok szigorúan tiltják e helyeken, de a borzalmas lakásinségre való tekintettel az illetékesek emberi érzésüktől indítatva szemethúnyanak az ilyen esetek felett, mert hiszen ez által sikerül sokszáz embernek hajlékot és fedelet biztosítani.

Milyen szervei vannak a vakügyi szegénygondozásnak. Értendő ezalatt a székesfőváros szociálpolitikai ügyosztálya, az egyesület és egyéb esetleges szerv.

A vakok közsegélyezésének ügye az általános szegényügyhöz tartozik. A polgármesteri IX. ügyosztálynak nincs olyan szerve, amely kizárólag vakokkal foglalkozna. Megjegyzendő, a vakok iskolába és óvodába járó gyermekeiről — a főváros területén ismert pedagógiai rendszer szerint — az iskolanővérek gondoskodnak.

Már a fentiekből is kiviláglik, hogy a fővárosi inséges vakok ügyével az egyesület keretében külön iroda foglalkozik, minimális munkerővel. Két alkalmazott csökkentlátású kézbesítő útján, innen kapják meg a segélyezettek az élelmiszer jegyeket. Hetenként kétszer, mégpedig kedden és pénteken délelőtt fogadó, illetőleg panasznap tartatik számukra, amikor kérelmeiket, vagy esetleges panaszukat előadhatják. Ez alkalommal történik a szükség szerinti ruha és cipőkiosztás, rendkívüli segélyek kiutalása, stb. Az egyesületi iroda összeköttetést tart fenn a polgármesteri IX. ügyosztály illetékes szervével és a kerületi eljáróságokkal.

Milyen irányban terjed ki az egyesület tevékenysége a közsegélyezés keretein belül?

Erre a kérdésre a következőkben adható meg a válasz. A segélyezés kiterjed pénzbeli (lakbér, tisztálkodás, alkalmi), természetbeni, (élelmezés, ruházat, cipő, tüzelő) stb. segélyezésre. *Foglalkoztatásra:* az egyesület műhelyeiben 20 segélyezett vak dolgozik ez idő szerint, valamint segélyezetteknek 4 látó családtagja. A közeli napokban kerül felállításra látóképeségüket veszített cipészek részére egy műhely, ami első ilyen kísérlet hazánkban. *Intézeti elhelyezkedésre:* az újpesti Országos Menházban 7, az Országos Egyesületben 2 segélyezett nyert elhelyezést. *Nyaraltatásra:* a debreceni Szabados Ferenc-féle üdülőtelepen. *Egészségügyi ellátásra:* ingyenes orvosi ellátás, illetve rendelés hetenként háromszor. Gyógyszereket az orvos a szegényalap terhére rendelhet. *Erkölcsei támogatásra:* a betegek kórházi felvételét, állásokra pályázók kérelmét

kedvező elintézésben részesíti és oda hat, hogy az érdekelt világta-
lan kenyérkeresethez juthasson. Kieszközi a postánál a rádióké-
szülék ingyenes kiutalását és használati díjmentességét. Eljár
gyermekvédelmi szerveknél a vakok gyermekei elhelyezése és tá-
mogatása érdekében. Azonkívül sok olyan feladatot teljesít, ame-
lyeket papírra vetni alig lehet.

*Lakás és tisztaság tekintetében merülnek-e fel panaszok és or-
voslásukra történik-e intézkedés?*

A fővárosi szükséglakások egy része ellen, bizony, igen sok és
komoly panasz hangzik el. A Zita és Augusztá telepeken még min-
dig fennállanak a háborús nyomorúságok szomorú emlékei gya-
nánt épült fabarakkok, amelyek az elhasználódás miatt ma már jó-
formán csak fedelet nyújtanak, de állandóan nedvesek, a deszka-
falak penészesek s épen emiatt higiéniaról szó sem lehet. Még szo-
morúbb képet nyújt a ferencvárosi Kiserdő telep. Itt már minden
helyről kiszorult szegények saját maguk esinálnak az idő viszony-
tagságaitól óvó kalibát, amelyekben a penész és a sötétség uralko-
dik, száműzve a napsugár és az egészséges levegő. Voltaképpen ilyen
nagy városban, ahol pompásan világított sugárutak szelik át az
egyres kerületeket, ahol légies áramvonalas autók száguldanak, nem
volna szabad fennállaniok, ámde ide is áll a régi közmondás: Ahol
nagy a fény, nagy az árnyék. Ezeknek a lehetetlen és antiszociális
állapotoknak megszüntetésére különösen az utóbbi időkben modern
és higiénikus szükséglakásokat építtetett a főváros a Hős- és a
Bihary-utcában, amelyek a közeljövőben igénybevehetőek lesznek.
A felmerült panaszokat a hatósági szervek mindenkor előzékenyen
intézik el.

Magánlakásoknál szintén fordulnak elő panaszok, s főképen a
lakbér drágaságára vonatkozólag. Érdekes jelenség, hogy a szaba-
don választott lakásokra, mégha azok egészen primitívek is, alig
érkezik be panasz, ezzel szemben az egészségesebb és mégis csak
megfelelőbb szükséglakásokat súlyosan bírálgtatják. A lakások tisz-
tasága tekintetében igen sok panasz merül fel, amelyeket orvosolni
rendkívül nehéz.

Mindezek után feltesszük a kérdést: ki ne olvasta volna a hu-
manizmus színtiént álló, szívhez szóló beszámoló sorokat felajzott
lélekkel és felfokozott érdeklődéssel! Mennvi a nyomorúság, de
mennyi az alkalom a segítségre azok részéről, akik kellő megértés-
sel viseltetnek a szegényügy felkarolása iránt. Három szempont
kiált felénk a szegénység és nyomor megborzongató infernójá-
ból: a lakóhelyek vagy talán kalibák és putikok borzalmas képe; a
higiénikus és tisztasági állapotok mély pont alá süllyedt ismerve;
a testi ruházat: alsó, felsőruha, lábbeli elkészítő hiánya.

Kíséreljünk meg ebben a „minden zugból nyomor kiált felénk”
jeligének tekinthető sötétszínű helyzetképben némi derűt fakasztani,
egy kis sávot felraizolni a borús horizonton. Higyük és merjük
reményleni, hogy a főváros óriási erőfeszítésekkel a perifériákon
létesítendő és máris épülő kislakásokkal segíteni akar és tud majd

azokon, akik többedmagukkal a legegészségtelenebb, szociális szempontból minden tekintetben kifogásolható környezetben húzódnak meg. Higgyük, hogy ennek a nagyon égető kérdésnek megoldásával javulni fognak a vakok egészségügyi, higiénikus és tisztasági viszonyai. Amikor ezek a szegények az egyesület helyiségében megjelennek s elkesergik bajukat, a nyomornak olyan megrázó realizmusa tárul eléink, hogy arról csak az alkothat fogalmat, aki akaratlanul is szemlélője kénytelen lenni a sűrített nyomor tolmácsolóinak. Bizony nagyon keserű érzés, hogy vannak embertársaink, akiknek nincsen ruhájuk és fagytól kékió lábakkal, kialvadt szemekkel járják az élet göröngyös útjait.¹ Élni és nem látni, egymagában is nehezen elviselhető szerencsétlenség. És ha még ehhez a nyomornak és a fizikai szenvedésnek keservei is járulnak minden emberi érzést mélyen megindító, szomorú látvány.

Azonban ebben a lerongyolódott állapotban is találhatunk különbségeket, amelyek némi vigaszt és megnyugvást keltenek. Az intelligencia, a nevelés és önbecsérzet sokakat átségít a ruházatbeli lezüllottség visszataszító képén és önmegnyugtatótatásunkra elmondhatjuk, hogy még ebben a szomorú állapotban is lehet valaki tisztességes megjelenésű. Azok, akik nevelőintézetet végeztek vagy megfelelő családi nevelésben részesültek, tehát otthonról hoztak magukkal bizonyos erkölcsi tőkét, feltétlenül jobb kinézésűek. Mentések a piszoktól és szennytól, mert vérükbe edződött a külesinérzés, természetes ösztönük kifejlődött és megerősödött a tisztaság és rend iránt. Igaz ugyan, hogy némelyek azért is öltöznek olyan ruhába, hogy maguk iránt szánalmat keltsenek. Dr. Pálos Károly is említi, hogy sokan ajándékruhájukat az átvétel után nyomban áruba bocsátják s a kapott garasokat esetleg valamelyes káros szenvedélyük kielégítésére fordítják, illetőleg ahogy ő magát kifejezi: „a kicsalt adományok végzetszerű bátorsággal indulnak a putikok felé.” Sajnos, ilyen esetek a vakok társadalmában is előfordulnak.

Mindenkit támogatni, segíteni kell, aki szegénygondozásra szorul, mert mindnyájan emberek, felebarátjaink és Krisztusban testvéreink. Különösképpen segíteni kell azokon, akik ezenfelül még valamelyes testi vagy érzékszervi hibában szenvednek. Az ilyen és ehhez hasonló altruisztikus eszmék uralkodnak a *párisi Valentin Haüy-egyesületben is*, amely széleskörű agitációt fejt ki a vakok felsegélyezésére s alkalmat nyújt azoknak, akik irántuk igaz szeretettel viseltetnek, hogy érdekükben tegyenek és cselekedjenek. Urinók bejönnek az egyesület helyiségeibe, hogy a vakok ruháit megjavítsák, kitisztítsák, használt butorokat és egvéb háztartási cikkeket gyűjtenek egybe és azokat szükséghez képest a vakoknak ingyenesen rendelkezésére bocsátják. A gyakorlati ember szeretetnek a nevezett egyesület olyan forrása, amelynek áldásos hatása fizikailag és lelkileg megnyugtatója a védenceket. Az igaz,

¹A főváros és az Egyesület, emberi szempontoktól vezérelve mindent megtesznek a kirívó állapotok szanálására.

hogy állandóan ébrentartja a közönség érdeklődését a vakok iránt, részben újságfelhívással, részben pedig humanisztikus előadások rendezésével.

MAGYAR (EGRI) NORMA.

És ha már itt tartunk, tollunk alá kívánczik az emberszeretet legfrissebb hajtása, az Egri Normának felemlítése, amely egy szerény, lelkes és tudós ferences atya, *Oslay Oswald* szívéből és elméjéből pattant ki. Az Egri Norma kávébarna csuhás szegénygondozó nővérei ma már 33 városban hintik a legszegényebb társadalmi rétegekben a szeretet és felkarolás éltető melegét. Ők azok, — írja dr. Pálos Károly — akik megjelennek mindenütt, ahol a szegénynek nincsen segítője: rendbehozzák lakását, a férgektől megtisztítják, kimeszelik, felsúrolják, fehérneműiket kimoszák, megfoltozzák, sebeit bekötözik, ápolják betegségében s a haláltvárók *felekezetük* szerint utolsó vigaszáról gondoskodnak, kikisérik őket a temetőbe és gondoskodnak sírjuk virágos őrizetéről.² Az Egri Norma bevezetéséről a m. kir. belügyminisztérium 172.000/1936. sz. alatt kibocsátott rendeletének 10. §-ában a következőképpen intézkedik: „Városokban a polgármester vezetése alatt állandó bizottságot kell alakítani. Ebbe a bizottságba tagokul a felvett és törvényesen elismert vallásfelekezetek, valamint az erre alkalmas jótékonycélú egyesületek és intézmények képviselőit is meg kell hívni. Budapest székesfőváros területén ezenkívül minden kerületben külön kerületi szegényügyi bizottságot is kell szervezni, amelynek elnöke a kerületi előljáró.”

A főváros területén az Egri Norma eddig alkalmazásra nem talált, aminek magyarázatát abban adjuk, hogy itt különböző jótékonyági szervek, egyesületek, szegényházak, stb. vállalják magukra és teljesítik a szegénygondozást. Pedig milyen jól esnék annak a szegény vak embernek, vagy családnak, ha a hónap bizonyos napjain önzetlen lélek, felebaráti szív és szeretet kopogtatna ajtaján s ellátná tanácsal, segítené anyagiakkal, tisztogatná ruháit, ápolná betegségében, szóval megtenné mindazt, amire szorongatott helyzetében szüksége van.

Minden érzésünk, minden gondolatunk a vakságügyi szegénygondozásba kapcsolódik: rajtuk segíteni, őket felemelni, életüket könnyebbé és elviselhetőbbé tenni: vágyunk, törekvésünk és akarássunk. Nagy dolog itt csak viszonylagos jólétet is elővarázsolni. Szüntelen munka, nagy megértés és szeretet és ami fő, igazi lelkesedés kell ide, mert mint Saint Simon mondja: „Nagy dolgokat még sohasem vittek végbe lelkesedés nélkül.”

²Dr. Pálos: Szociális Igazságot!

Az épszeművé operált vak csak néz, de nem lát.

Dr. Henri Bouquet, a Temps orvosi munkatársa a műtéttel látóvá tett vakokról írt érdekes cikket „Ha a vak lát“ címmel.

Elmondja, hogy az orvosi tudomány körülbelül negyven ilyen esetet tart számon. A legújabb látóvá tett vak egy 22 éves angol leány, akit néhány héttel ezelőtt operáltak meg.

Az ember azt képzelné, hogy a vak, aki egyszerre látni kezd, szinte újjong az örömtől. De a tapasztalat azt mutatja, hogy csak azok örülnek a látásnak, akik nem vakon születtek, hanem már láttak s látásukat elveszítették és újra visszanyerték. A született vakok azonban szinte fájdalmasan eltorzult arccal, védekező mozdulatokkal merednek az előttük megnyíló szín- és formavilágra.

Eleinte a megoperált vak tulajdonképpen nem is lát, bár szeme felfogja a látási ingereket. Diderot, a XVIII. századbeli nagy francia író a vakokról írt híres levelében ezt mondja: „Talán a látást is épúgy meg kell tanulni, mint a járást“. Bouquet szerint a „talán“ szót akár el is hagyhatta volna. A járást, látást és beszédet egyformán meg kell tanulni, az ösztön nem elég hozzá.

S ez a tanulás a megoperált vakok esetében különösen nehéz.

Minél fiatalabb korban történik a műtét, annál több a remény arra, hogy a megoperált vak valóban élni is tud most már ép szemével. De még az egészen fiatal gyermekek is nehezen tanulják meg a látást. Pontos megfigyeléseket végeztek egy nyolcéves francia fiún, akinek mindkét szeméről hályogot távolítottak el. A gyerek született vak volt. Hetekig tartott, míg a színeket meg tudta különböztetni egymástól. Rendszerint ez az első állomás. Ettől fogva bármit mutattak neki, az csak szint jelentett számára, fehérnek, feketének, vörösnek nevezte.

Hónapok teltek el, míg a legegyszerűbb formákat fel tudta ismerni, de itt már segítségül vette a többi érzékszervet is, például: ami hegyes, szúr, ami kerek, nem szúr. A térben biztosan eligazodni sohasem tudott, soha nem tudta a tárgyak nagyságát és távolságát még csak nagyjából is megbecsülni. De többi „tudása“ is csak addig tartott, míg intézetben tartották és állandóan foglalkoztak vele. Később az apja hazavitte és egy év múlva úgyszólván mindent elfelejtett, csupán a színeket tudta valamennyire megkülönböztetni s az akadályokat kikerülni.

A többi tapasztalat is nagyon hasonló ehhez. Egy montevideói sebész, Salterain, több vakon született gyereket tett látóvá, de közülük csupán egyetlen egy, egy hatéves korában megoperált kislány tudta tökéletesen használni a látásszervét.

Ennek a kiábrándító tapasztalásnak a magyarázatára azt mondja a Temps orvosi munkatársa, hogy az a fejlődési hiba, amelynek következménye a született vakság, valószínűleg nem áll magában, talán az érzéklési láncolatban több helyen is ismétlődik s különösen az érzékelés másik végén, vagyis az agynak abban a részében, mely az érzeteket felveszi. De ezt a lehetőséget figyelmen kívül hagyva elég azt meggondolnunk, hogy az agy és a hozzákötött funkciók fejlődése párhuzamosan és tökéletes harmóniában történik. A született vaknál az agy fejlődését nem kíséri a látás funkciójának fejlődése, úgyhogy a harmónia megszakad és rendkívül nehéz később helyreállítani.

E meggondolás is azt javasolja, hogy a hályog eltávolítása minél fiatalabb korban történjék meg.